

Slutrapport

Ekonomiskt stöd till utvärdering av lokalt brottsförebyggande arbete

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har utvärderats med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå).

Brå publicerar ett urval av slutrapporterna på myndighetens webbplats för att sprida kunskap om goda exempel och hjälpa andra aktörer i deras brottsförebyggande arbete. Det här är en sådan rapport.

För sakuppgifter och slutsatser i dessa rapporter står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/ekostod

Utvärderad med stöd från:

Utvärdering av Lessebo kommuns satsning ”Aktivt lov”

- En effektutvärdering av insatsen med Aktivt lov på skadegörelsen i kommunen mellan 2018 och 2021.

Om rapporten

Denna rapport presenterar en utvärdering av Lessebo kommuns brottsförebyggande insats med Aktivt lov, en insats som fokuserat på att aktivera ungdomar i kommunen under lov-perioderna. Syftet är att minska skadegörelsen på offentliga platser och därtill öka tryggheten. Arbetet har utförts av konsultföretaget Urban Utveckling, finansierat av brottsförebyggande rådet (Brå). Uppdraget har beställts av Patrik Itzel på Lessebo kommun.

För mer information kontakta:

Jonna Malmbäck, projektledare och utredare på Urban Utveckling
Jonna.malmback@urbanutveckling.se

Emelie Eriksson, projektmedarbetare och utredare på Urban Utveckling
Emelie.eriksson@urbanutveckling.se

Patrik Itzel, Beredskaps- och säkerhetssamordnare på Lessebo kommun
patrik.itzel@lessebo.se

Sammanfattning

Lessebo kommun fick 2020 beviljat ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet för att utvärdera insatsen Aktivt lov. Insatsen startades upp mot bakgrund av en ökande problematik med skadegörelse på offentliga platser som Lessebo kommun uppmärksammade i samband med skolloven. Lessebo kommun kunde konstatera att problematiken delvis uppstod på grund av att många barn och unga i kommunen gick sysslösa under loven.

Utvärderingen har syftat till att förstå hur och varför insatsen har gett effekt, och om den har påverkat trygghet och brottslighet i kommunen avseende främst skadegörelse, narkotika och trafikbrott.

För att utvärdera arbetet har en rad metoder för datainsamling används, och har bestått av metoder så som enkätundersökningar, intervjuer, samt sammanställning av trygghetsmätningar och brottsstatistik. Utvärderingen visar på att insatsen har haft en tydlig positiv påverkan på brottsbilden. I samband med att Aktivt lov startades, har även brottsligheten minskat i kommunen. Utvärderingen har även syftat till att tydliggöra om insatsen har haft en påverkan på tryggheten i kommunen. Resultatet visar på en svag påverkan på tryggheten, något som konstateras bero på att Aktivt lov inte haft direkta insatser riktade mot den subjektiva trygghetskänslan.

Innehåll

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Lessebo kommun.....	5
1.3 Om Aktivt Lov.....	6
1.4 Frågeställning, syfte och metod.....	6
1.5 Genomförande	7
2. Kvalitativt resultat	8
2.1 Intervjuer	8
2.1.1 Utmaningar med att möta det identifierade behovet	8
2.1.2 Förutsättningar	10
2.1.3 Aktivt arbete med att nå målgruppen	10
2.1.4 Andra aktiviteter för barn och unga i kommunen.....	11
2.2 De utsatta platserna.....	11
2.2.1 Resecentrum.....	11
2.2.2 Skolfastigheter.....	12
3. Kvantitativt resultat	13
3.1 Åtgärdskostnader.....	13
3.2 Trygghetsmätningar i Lessebo kommun	15
3.2.1 Problemindex fördelat på respektive ort.....	15
3.2.2 Problemindex fördelat på åldersgrupper	18
3.2.3 Skillnader mellan män och kvinnor.....	23
3.3 Brottstatistik i Lessebo kommun	25
3.3.1 Övergripande brottbild Lessebo kommun.....	25
3.3.2 Antal anmälda brott i respektive ort.....	26
3.3.3 Brottbild Lessebo kommun 2018–2020	28
3.3.4 Antal anmälda brott per månad – Lessebo kommun	30
4. Enkätundersökning	32
4.1 Sammanfattning av enkätsvar	33
4.2 Deltagande i Aktivt lov.....	33
4.3 Enkätsvar - samtliga elever	33
4.4 Enkätsvar - elever som har kännedom om Aktivt lov	37
4.5 Enkätsvar - elever som ej deltar i Aktivt lov	42
5. Teoriavsnitt	43
5.1 Brottlighet och uppkomsten av brott.....	44
5.2 Otrygghet som begrepp.....	44
5.3 Insatser för att öka tryggheten	45
5.4 Pandemins effekter på brottstatistik.....	45
6. Aktiv Lovs effekter	45
6.1 Effekterna på brottlighet.....	46
6.2 Effekter på tryggheten	47
6.3 Är aktivt lov en kostnadseffektiv satsning?	48
7. Rekommendationer för det fortsatta brottförebyggande arbetet	50
7.1 Nå fler målgrupper och insatser för andra grupper.....	50
7.2 Riktade insatser för stärkt trygghet.....	52
7.3 Organisatoriskt.....	52

1. Inledning

1.1 Bakgrund

2020 beviljades Lessebo kommun ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet för att utvärdera insatsen med Aktivt lov – en brottsförebyggande insats med syftet att hantera de ökande problemen med skadegörelse runt om i kommunen, främst under skollov. Sommaren 2019 såg Lessebo kommun en ökade problematik med ungdomsgång som ägnade sig åt skadegörelse och vandalisering vilket skapade otrygghet bland boende i kommunen. Detta resulterade i ökade kostnader för reparationer, såväl som en ökad upplev otrygghet. Ungdomsgången sågs främst uppehålla sig i Lessebo centralort, men även kommunens övriga orter Hovmantorp, Skruv och Kosta upplevde problem. Insatsen med Aktivt lov var en metod för att hantera problemen, och innebar att idrottssalar i Lessebo centralort öppnade upp och höll aktiviteter för barn och unga under hela jullovet 2019. Det var högt tryck på aktiviteterna och vissa dagar kom över 50 ungdomar. Därefter har arbetet med aktiviteter och ytor för aktiviteter fortsatt, och under skolloven har en mobil fritidsgård rest runt i kommunens orter. Sommaren 2020 anställdes sommarcoacher som höll i aktiviteter för ungdomar, och under 2021 anställdes två fritidsledare som vidareutvecklar arbetet, med fokus på relationsbygge mellan ungdomarna och ledarna.

1.2 Lessebo kommun

Lessebo kommun ligger i Kronobergs län. I kommunen bor drygt 8 500 personer, varav 3 000 bor i Lessebo tätort och något fler, 3 200, i Hovmantorp. Kommunen har goda förbindelser till Växjö, och tack vare tågstationen som trafikeras av såväl SJ som Öresundståg och Krösatåg har kommunen närhet till flertalet större kommuner i Kronoberg och Skåne. Kommunen har mellan 2010 och 2020 haft en befolkningsökning på 516 personer, vilket motsvarar ca 6% sedan 2010. Det har därtill även skett en befolkningsförändring, där andelen inrikes födda har skiftat från 85% år 2010 till 74% år 2020, medan andelen utrikes födda har förändrats från 15% till 26% mellan 2010 och 2020 (SCB, 2021). Förändringarna i den demografiska sammansättningen kan även ses gällande boyta per person i kommunen. Den genomsnittliga bostadsytan har minskat för kommunen i sin helhet, från 49 kvm per person 2012, till 46 kvm per person 2018. Bland dessa siffror finns en tydlig skillnad mellan inrikes och utrikes födda. För inrikes födda är den genomsnittliga bostadsytan per person 51 kvm, medan den genomsnittliga bostadsytan per person för utrikesfödda i kommunen är 34, en siffra som minskat markant sedan 2012 då motsvarande siffra var 41 kvm per person (Delmos, 2021a).

Arbetslösheten i kommunen var under 2020 ca 15%, vilket kan jämföras mot rikets, såväl som länets nivå på ca 9%. Detta innebär att Lessebo kommun har högst arbetslöshet i hela landet (Ekonomifakta, 2022). Därtill har Lessebo kommun högre andel unga som varken arbetar eller studerar (UVAS), där siffran i kommunen ligger på 9%, medan motsvarande andel i riket är 8% (Delmos, 2021b).

Anmälda brott i hela landet per 100 000 invånare under 2020 var 15 097, medan motsvarande siffra i Lessebo kommun var 10 0183. Av dessa är det

framför allt brott mot förmögenhet, så som rån och stöld, samt skadegörelse som är de främsta anmälda brotten i Lessebo under 2020 (BRÅ, 2022a).

1.3 Om Aktivt Lov

Sommaren 2019 ökade problematiken med skadegörelse och kommunen såg en ökad otrygghet bland invånarna. Ungdomsgång uppehöll sig runt om i kommunen och ägnade sig åt vandalisering, skadegörelse, och annan brottslighet. Polisen, skolor, lokala butiksägare och kommunens lokala Brå tog fram en lägesbild av situationen. Lägesbilden visade en ökad otrygghet och brottslighet, i form av skadegörelse, trafikbrott, stöld och rån i butik, samt misshandel och misstankar om narkotika- och alkoholproblem. Det noterades att problematiken framför allt var nära kopplad till skolloven, och slutsatsen drogs att den ökande brottsligheten hade en koppling till bristen på en meningsfull fritid.

För att hantera utmaningarna med skadegörelse sattes insatsen Aktiv Lov in under jullovet 2019. Aktivt lov är en riktad insats mot ungdomar i mellanstadiet och högstadiet, och som senare enbart fokuserat på högstadiet. Under skollov fungerar det som en mobil fritidsgård, som roterar mellan centralorten Lessebo, Skruv, Hovmantorp och Kosta. Insatsen syftar till att ge barn och unga ett alternativ och utrymme för aktiviteter och rörelse, så att de inte ska ägna sig åt skadegörelse och andra kriminella aktiviteter. Genom att vara mobil kan fritidsgården finnas där behoven är som störst. Aktivt lov är kostnadsfritt och till för alla unga som vill delta. Det ger utrymme för barn och unga, oavsett socioekonomisk bakgrund, att ta del av aktiviteterna.

1.4 Frågeställning, syfte och metod

Syftet med utvärderingen är att skapa och bidra till fördjupad kunskap om hur lokala brottsförebyggande insatser kan motverka brottslighet. Utvärderingen belyser vikten av att involvera flera aktörer, något som bidrar till att det brottsförebyggande arbetet intensifieras genom bland annat fler strategiska initiativ och en ökad innovationsförmåga.

Arbetet syftar även till att betona vikten av ett välfungerande och effektivt uppföljnings- och utvärderingsarbete för att stärka och förstå effekterna av det lokala brottsförebyggande arbetet. Detta innebär att informationsutbyte sinsemellan kommuner är av allra största vikt för en effektiv samverkan där lärdom av varandra är av största betydelse.

Studien besvarar följande frågeställningar

- Hur har kommunens arbete med Aktivt Lov påverkat brottsutvecklingen i Lessebo kommun?
- Har tryggheten bland invånarna i kommunen ökat sedan insatsen med Aktivt Lov startades?
- Hur kan man involvera och nå ut till fler åldersgrupper i Lessebo kommun?
- Vilka riktade insatser finns för den äldre målgruppen som inte ingår i upptagningsområdet för Aktivt Lov?

- Är Aktivt Lov en kostnadseffektiv satsning?

För att kunna utvärdera insatsen ur flera viktiga synvinklar, har flertalet metoder tillämpats, och består av såväl kvantitativa som kvalitativa metoder. Arbetet består i huvudsak av följande material:

- Lessebo kommuns egna trygghetsmätningar, år 2016–2021.
- Statistik över brottsutvecklingen i kommunen, på kommunnivå. Statistiken är årsvis och baserad utifrån brottsrubrik, Statistiken innefattar även offentliga data hämtad från BRÅ:s statistikdatabas.
- Kvalitativa semistrukturerade intervjuer med nyckelpersoner. Intervjuer har genomförts med fritidsledare, kommunchef, enhetschef för Kultur- och fritid, kommunalråd, samt säkerhetsstrateg i Lessebo kommun. Fritidsledare har intervjuats vid flertalet tillfällen för att ge möjlighet att se utveckling av insatsen över tid.
- Enkätstudie med elever i årskurs 8 och 9. Enkäten har genomförts digitalt via Google forms. Totalt har 133 elever i högstadiet deltagit i enkätundersökningen.

1.5 Genomförande

Utvärderingen har utförts av kunskapsföretaget Urban Utveckling, på uppdrag av Lessebo kommun, och finansierat av Brottsförebyggande rådet. Urban Utveckling har gedigen erfarenhet av utvärderingar av brottsförebyggande åtgärder, och har arbetat ett stort antal Brå-finansierade utvärderingar.

Inom ramen för utvärderingen har Urban Utveckling besökt Lessebo kommun, gjort inventeringar av de platser som varit utsatta för skadegörelse, genomfört intervjuer med nyckelpersoner, sammanställt relevant statistik, så som trygghetsmätningar och brottsstatistik, samt utfört en enkätundersökning med elever i årskurs 8 och 9. Mot bakgrund av detta har insatsen utvärderats.

2. Kvalitativt resultat

Följande avsnitt redovisar resultatet av intervjuer och inventering som gjorts av platserna.

2.1 Intervjuer

Totalt har 8 intervjuer genomförts. Deltagare har varit två fritidspedagoger, säkerhetsstrateg, chef för kultur och fritid, kommunalråd, samt kommunchef i Lessebo kommun. Fritidspedagoger har deltagit i intervjuer vid två tillfällen, innan sommaren 2021 samt vid en uppföljande intervju efter sommaren. Därtill har en skriftlig intervju genomförts med Polisen. Genom intervjuer med personer som varit delaktiga i insatsen på olika sätt har en djup förståelse för såväl det operativa som det organisatoriska och strategiska arbetet kunnat fås. Intervjuerna är sammanställda i sin helhet, och redovisat utifrån identifierade teman.

2.1.1 Utmaningar med att möta det identifierade behovet

Sommaren 2019 sågs en tydlig ökning av skadegörelse runt om i kommunen. När sommarlovet var slut kunde en återgång av skadegörelse ses, som minskade störningar från ungdomsgång och som skapar otrygghet på offentliga platser. Vid terminens höstlov sågs återigen en uppgång av dessa variabler. Angelica Karlsson, kommunalråd i Lessebo kommun, förklarar att många insatser diskuterades för att möta behovet och hantera utmaningarna med skadegörelse och ökad otrygghet. Diskussionerna ledde fram till en gemensam förståelse för att ungdomar i kommunen hade ett behov av utrymmen att vara aktiva på, och att insatser därför skulle fokusera på just detta.

Kommunen identifierade behovet hos ungdomarna, och har därefter format insatsen. Under jullovet 2019 startades Aktivt lov för första gången, som då innebar att idrottssalen i Lessebo tätort öppnades upp alla dagar under lovet, med personal på plats hela tiden. Insatsen togs emot väl, och flera av de intervjuade berättar om den positiva respons de fick. Jenny Ramné, chef för kultur och fritid på Lessebo kommun, berättar:

Det vi gjorde var att öppna upp idrottshallen i Lessebo under jullovet, som ändå användes olovligt av ungdomar för att ha en plats att vara på. Detta blev enormt uppskattat, till och med på julafton kom 50–60 barn.

Även Nicklas Solhäll, fritidsledare i Lessebo kommun, lyfter den positiva respons som kommit från ungdomarna, och berättar att det är många som stannar kvar på aktiviteterna när det är kvällsöppet.

Trots detta finns det utmaningar som uppstått. En av utmaningarna är bristande kunskap om vad fritidsgårdar är. Jenny Ramné förklarar att det under lång tid saknats trygga platser för ungdomar att vistas på, vilket många instämmer med. Fritidsledarna Adam Ströberg och Nicklas Solhäll vidareutvecklar och berättar:

En utmaning vi ser är att ungdomarna inte har någon uppfattning om vad en fritidsverksamhet är eller vad det innebär. Vi kan till exempel utannonsera att vi

ska ha en grillkväll där vi grillar, spelar kubb eller fotboll, men i stället kommer ett gäng, kräver mat och tar med sig den och går.

Ytterligare en utmaning har varit att locka målgruppen. Aktivt lov har varit en insats som utvecklats utifrån vad som setts fungera, och vad som har setts som svårigheter. Sommaren 2020 användes ”sommarcoacher”, som tog med sig material och organiserade spontana aktiviteter i kommunen. Målgruppen var då bred, och välkomnade alla barn och unga som ville delta. Jenny Ramnér berättar om utmaningar som den breda målgruppen har inneburit:

Det som har varit lite nackdelen med sommarcoacher har väl varit att det dragit till sig väldigt unga barn. Det vi märkte var att barn så unga som 3–4 år kom, och verksamheten blev snarare en öppen förskola än en fritidsverksamhet för ungdomar. Detta gjorde att de äldre barnen drog sig undan.

För att hantera dessa utmaningar anställde kommunen fritidsledare inför sommaren 2021, som utöver aktiviteter under loven, aktivt arbetade med att vara ute bland elever på högstadiet och bilda en relation med de äldre ungdomarna. Fritidsledarnas uppdrag är större än enbart Aktivt lov, och pågår under hela året. Målgruppen för insatsen har specificerats tydligare, och är nu främst barn och unga i högstadiet. Trots detta finns det en bild av att det främst är pojkar från svagare socioekonomiska förhållanden som kommer, medan det är desto färre tjejer och barn med starkare socioekonomiska förhållanden som deltar.

Insatsen har även tydliggjort utmaningar med transport till och från aktiviteter. Lessebo är en landsbygdskommun med stora avstånd mellan orterna. Invånare är beroende av goda förbindelser eller tillgång till bil eller annat motordrivet fordon, så som EPA-traktor, för att kunna ta sig till de olika platserna. Adam Ströberg märker tydligt av att många ungdomar är beroende av kollektivtrafiken, vilket begränsar deras möjlighet att delta. Han förklarar att många ungdomar åker hem flera timmar innan aktiviteterna slutar, eftersom det inte finns fler bussar som går, trots att de uttrycker en vilja att kunna delta senare på kvällar. Genom att vara en mobil fritidsgård försöker Aktivt Lov hantera denna utmaning, genom att resa runt mellan olika platser i kommunen.

Även kommunikation av tid och plats för aktiviteterna har upplevts som en svårighet. Jenny Ramnér lyfter utmaningar med att kommunicera schema, plats och aktiviteter till målgruppen, och berättar att det i många fall handlar om att det finns ett glapp mellan hur målgruppen kommunicerar med varandra, och hur ledarna traditionellt sätt kommunicerar detta. Eftersom Aktivt lov strävar efter att vara flexibel och möta ungdomarnas önskemål, finns det inget schema som går att trycka upp och dela ut. I stället har man velat kommunicera ut detta via sociala medier och så kallade telefonkedjor. Ramnér berättar:

Vi vill behålla aktiviteterna relativt spontant för att ge utrymme åt ungdomarna att själva bestämma vad de vill göra. Samtidigt är många ur målgruppen svåra att nå spontant. Vi hade gärna använt oss av sociala medier som kommunikationskanal, så som Instagram, men då många av dessa ungdomar saknar smartphones, blir detta ett svårt medel. Vi har i stället märkt att

telefonkedjor är det som ger effekt, där en person ringer till en annan och berättar vad som händer, och att näste person ringer vidare. Vi har utsett ambassadörer som kan starta dessa kedjor, och fått jättebra respons men vi märker direkt när vi inte har haft igång dem.

2.1.2 Förutsättningar

Adam Ströberg betonar att arbetet som fritidsledare handlar om att bygga relationer med ungdomar, vilket förutsätter att det finns ömsesidig respekt mellan unga och vuxna. Detta menar Ströberg är en tuff utmaning, men även en förutsättning för att arbetet ska ge den effekt insatsen syftar åt. Angelica Karlsson, kommunalråd i Lessebo kommun, berättar vikten av relationsbyggande för insatsens effekt. Mycket av den skadegörelse som sker i kommunen sker av ren tristess, och Ströberg menar på att man genom relationsbyggande med ungdomarna skapar social kontroll. Angelica Karlsson berättar:

Många deltagare har problem med narkotika, psykisk ohälsa och social utsatthet, och ägnar sig åt diverse kriminella aktiviteter. De ser fritidsledarna som ytterligare en vuxen person som är ute efter att sätta dit dem, något som betonar vikten av att ungdomarna och fritidsledarna har en god relation.

En av förutsättningarna för att uppmuntra barn och unga att komma till aktiviteterna, och därmed hantera utmaningarna med skadegörelse och annan brottslighet, är att göra aktiviteterna så tillgängliga och attraktiva som möjligt. Detta är någon bland annat Adam Ströberg lyfter, och menar att det är en grundläggande förutsättning att aktiviteterna är gratis. Detta innebär även att aktiviteterna behöver vara dynamiska och flexibla i sin utformning, för att möjliggöra för ungdomarna att själva utforma sin fritid.

Samverkan mellan olika instanser är en viktig nyckel och förutsättning, för att insatsen ska kunna vara effektiv. Angelica Karlsson lyfter viken av samverkan i arbetet, och menar på att allt hänger samman. För att kunna få en långvarig effekt av insatserna krävs ett gemensamt arbete. Hon berättar att samverkan mellan förvaltningarna har blivit bättre, men att det finns mycket kvar att förbättra. De båda fritidsledarna menar att samarbete mellan olika instanser, från föreningslivet till näringslivet och kommunen, är en viktig del att arbetet fungerar. Ju fler samarbeten som skapas, desto större effekt kan insatserna för att skapa meningsfull fritid för barn och unga i kommunen få.

Samarbetet med skolan lyfts som viktig att fördjupa, för att sprida information för att locka fler. Skolan har en god förståelse för hur grupper bildas, vilka grupper som bildas, och vad dessa grupper ägnar sig åt under såväl skoltid som efter skoltid. Uppmärksammar skolan ett visst gäng som riskerar att ägna sig åt skadegörelse och andra störande aktiviteter, har Kultur och fritidsförvaltningen bättre chanser att arbeta preventiv om information delas.

2.1.3 Aktivt arbete med att nå målgruppen

Polisen i Lessebo kommun ser att det främst är ungdomar i större gruppkonstellationer som rör sig ute i kommunen. De upplever att det primärt är ungdomar från Lessebo kommun, men det förekommer även att ungdomar från exempelvis Växjö kommer till kommunen. Aktiviteterna under Aktivt lov riktar sig till samtliga ungdomar i kommunen. Däremot konstaterats att det är

få tjejer som deltar på kvälls- och lovaktiviteterna. Det finns en avsaknad av ett tjejperspektiv på aktiviteter, något som Ströberg lyfter som viktigt att börja arbeta med inom ramen för Aktivt lov. Ströberg lyfter även vikten av att attrahera något yngre barn i årskurs 6, för att tidigt kunna fånga upp barn som är på väg in i kriminella gäng.

Slutligen är tillgängliga utrymmen och platser en viktig förutsättning för att arbetet ska lyckas. Fritidsledarna berättar att det främst är barn och unga från den lägre socioekonomiska klassen, och framför allt många barn med utländsk bakgrund, som deltar i aktiverna under Aktivt lov. Många av ungdomarna bor i trångbudda hem, vilket gör möjligheterna att träffa vänner och aktiviteterna utanför hemmet särskilt viktigt. Christina Nyquist, kommunchef i Lessebo kommun, berättar:

Har vi inte möjligheten att anordna aktiviteter åt barnen är det ju inte så att det stannar hemma. De umgås ute ändå, men då finns det ingen närvaro av vuxna som kan kontrollera vad de ägnar sig åt.

2.1.4 Andra aktiviteter för barn och unga i kommunen

Det råder en stor enighet om att det finns ett behov av platser och utrymmen för fritidsaktiviteter bland barn och unga i kommunen, något kommunen inte bara bemöter genom insatsen Aktivt lov. Under 2021 utvecklades en ny fritidsgård i Lessebo tätort, där kulturhuset tidigare legat. Verksamheten kommer dela hus med kulturskolan. Det finns även riktade insatser som syftar till att bemöta det särskilda behovet identifierat hos flickor.

Adam Ströberg berättar att de under hösten 2021 arbetat med ”Tjejer emellan”, som är en sluten verksamhet riktad mot just tjejer, men en stående tid varje onsdagseftermiddagar. Detta är en verksamhet som Ströberg berättar har varit väldigt uppskattad, och att ca 20–30 tjejer har deltagit varje gång. Jenny Ramné lyfter ett särskilt samarbete med dokumentärfilmare Malin Andersson, som hade ett projekt om foto och film riktad mot just tjejer.

Angelica Karlsson berättar om arbetet med sommarjobb för unga, där kommunens målsättning är att alla ungs som sökt sommarjobb ska få ett erbjudande. Hon berättar att samtliga unga som sökt sommarjobb 2020 fick ett erbjudande, och totalt fick 150 ungdomar ett sommarjobb. Karlsson lyfter detta som en förbyggande insats kommunen arbetar med.

2.2 De utsatta platserna

För att förstå brottsligheten har besök vid de platser som varit mest utsatta för skadegörelse gjorts. De platser som främst varit utsatta för skadegörelse är skolfastigheter och resecentrum i Lessebo tätort. Platserna har studerats för att ge en förståelse för vilka platser som skapar utrymme för ungdomar att vandalisera. Följande avsnitt ger en kortfattat beskrivning av platserna.

2.2.1 Resecentrum

Lessebo resecentrum ligger i utkanten av Lessebo tätort, och är en knutpunkt för såväl bussar som för tågtrafik. Ortens tågförbindelser sker dels till grannorten Hovmantorp, dels till större kommuner som Växjö, Kristianstad och Malmö. Detta gör Lessebo tillgängligt, och fördelaktigt för pendlingsmöjligheter till och från kommunen. Det antas även göra platsen attraktiv för ungdomar att ta sig till, och uppehålla sig vid.

Vid stationen finns en stationsbyggnad, som sedan en tid tillbaka är låst under kvälls- och nattid, då platsen har haft upprepade problem med ungdomshäng och skadegörelse i väntsalen. Inne i salen finns tillgång till eluttag, som används av ungdomar för att ladda mobiler.

2.2.2 Skolfastigheter

I Lessebo tätort ligger en högstadieskola som har flera öppna ytor, bland annat en gräsplan på skolans baksida. Flera av ytorna har god uppsikt, med låg vegetation. På skolfastigheten finns även en idrottssal som ligger i ett separat hus från övriga skolbyggnader. Trots att platsen inte är helt skymd från insyn, är uppsikten sämre än på andra platser kring skolan, och erbjuder såväl tak, som dolda ytor att uppehålla sig på.

Även i Hovmantorp finns en skolfastighet. Fastigheten har fler dolda ytor än skolan i Lessebo tätort, med såväl högre buskage, som byggnader som erbjuder insynsskyddat uppehåll på platsen. På skolgården finns sittplatser med regnskydd. Ett flertal av dessa sittytter har god uppsikt från intilliggande gator.

Sammantaget är skolfastigheterna välskötta och växtlighet hålls låg. Vissa ytor upplevs som mer dolda på grund av hur bebyggelsen är utformad, men skapar i det stora hela möjligheter för social kontroll.

3. Kvantitativt resultat

Följande avsnitt redogör för det kvantitativa underlag som samlats in. Materialet består av trygghetsmätningar genomförda av Lessebo kommun, siffror över åtgärdskostnader för skadegörelse, samt brottsstatistik.

3.1 Åtgärdskostnader

Ökningen av skadegörelse och vandalisering bidrar inte enbart till en otrygg miljö, utan även till ökade kostnader för reparationer. För att svara på om Aktivt Lov är en kostnadseffektiv åtgärd har statistik om kostnader till följd av skadegörelse, inbrott samt brottslighet/oroligheter som påkallats av väktare sammanställs. Kostnaderna redovisas för samhällsbyggnadsförvaltningen på Lessebo kommun samt Lessebohus, kommunens allmännyttiga bostadsbolag som äger och förvaltar lägenheter i Lessebo tätort, Hovmantorp, Skruv och Kosta.

Reparationskostnader för Lessebohus 2016-2020 (i kr)

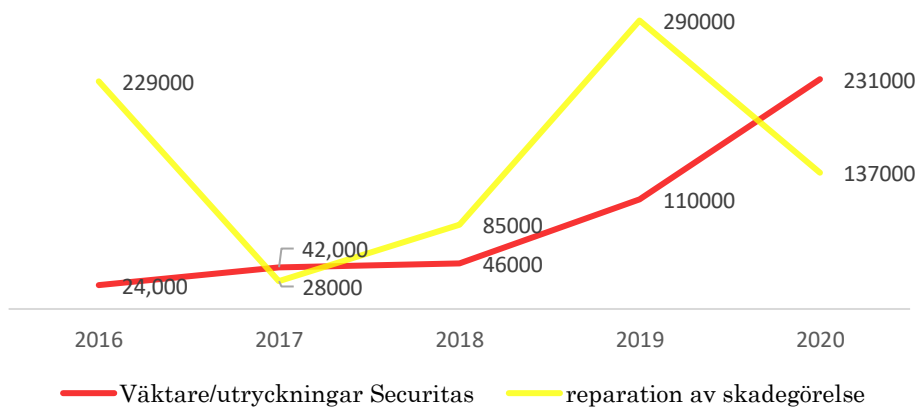

Diagram 1

Diagram 1 visar kostnaderna för Lessebohus till följd av reparation av skadegörelse samt för väktare och utryckningar av Securitas under tidsperioden 2016–2020. Kostnaderna för reparation av skadegörelse ökade markant mellan 2018–2019, för att sedan minska mellan 2019–2020. Kostnaderna för väktare och utryckning av Securitas ökade kraftigt mellan 2018–2020.

Kostnader för samhällsbyggnadsförvaltningen 2016-2020 (i kr)

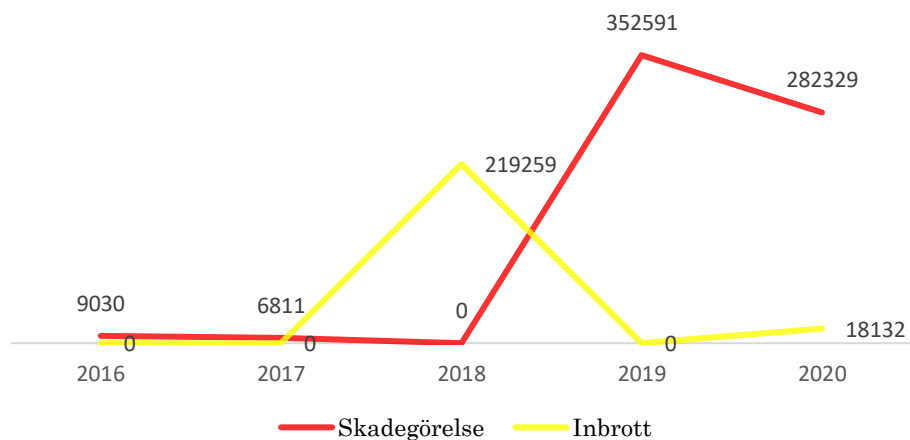

Diagram 2

Diagram 2 visar kostnaderna för samhällsbyggnadsförvaltningen till följd av skadegörelse och inbrott mellan 2016–2020. Kostnaderna för inbrott ökade från 0 kr år 2016, till ca 220 000 kr år 2018. Därefter minskade kostanden till 0 kr år 2019, som sedan ökade till ca 1 800 kr år 2020. Kostnaderna för skadegörelse var väldigt låga mellan 2016–2018, men ökade kraftigt mellan 2018–2019. Mellan 2019–2020 minskade kostnaderna för skadegörelse från ca 350 000 kr till ca 280 000 kr.

Totala kostnader 2016-2020 (i kr)

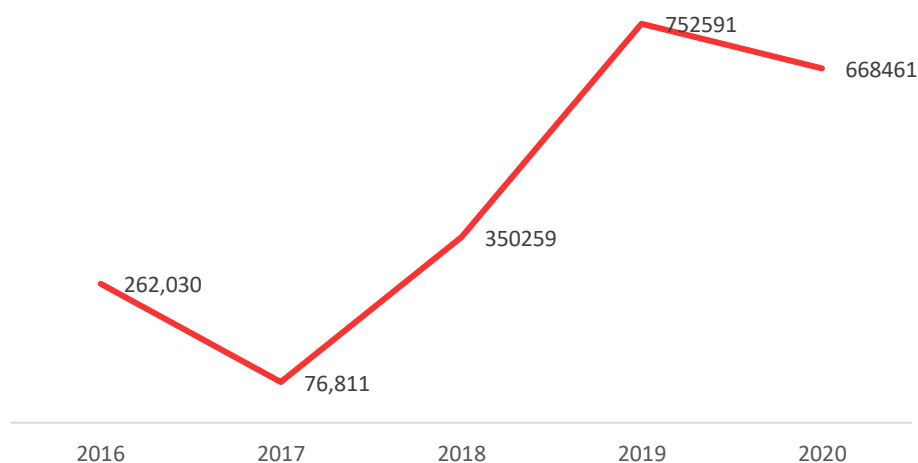

Diagram 3

Diagram 3 redogör för de sammanslagna kostnaderna för Lessebohus och samhällsbyggnadsförvaltningen som uppstått till följd av reparation av skadegörelse, inbrott samt väktare och uttryckning av Securitas. Kostnaderna ökade markant mellan 2017–2019 från ca 77 000 kr till 750 000 kr. Därefter minskade kostnaderna upp gick till ca 670 000 kr 2020.

Sammantaget ses att kostnaderna har minskat något under perioden efter att Aktivt lov har initierats.

3.2 Trygghetsmätningar i Lessebo kommun

Hur den faktiska brottsproblematiken och trygghetsupplevelsen är i ett område kan skilja sig åt. Det är därav relevant att även undersöka upplevd trygghet och hur det har förändrat i kommunens tätortsområden under tiden som insatsen Aktivt Lov har bedrivits. Nedan presenteras den upplevda tryggheten i Lessebo kommun. Underlaget kommer från lokalpolisens trygghetsutredningar och redovisar skillnader i problemindex åren 2016–2021. Indexet används som en trygghetsindikator med skalan 0–6, varav 0 = *närmast obefintliga problem* och 6 = *alarmerande påtagligt problem*. Statistiken är baserad på årliga enkätundersökningar och behandlar invånarnas upplevelse av, och synen på, trygghet och brottslighet.

3.2.1 Problemindex fördelat på respektive ort

Nedan presenteras utvecklingen av det totala problemindexet i områdena Lessebo tätort, Skruv, Kosta och Hovmantorp mellan 2016–2021.

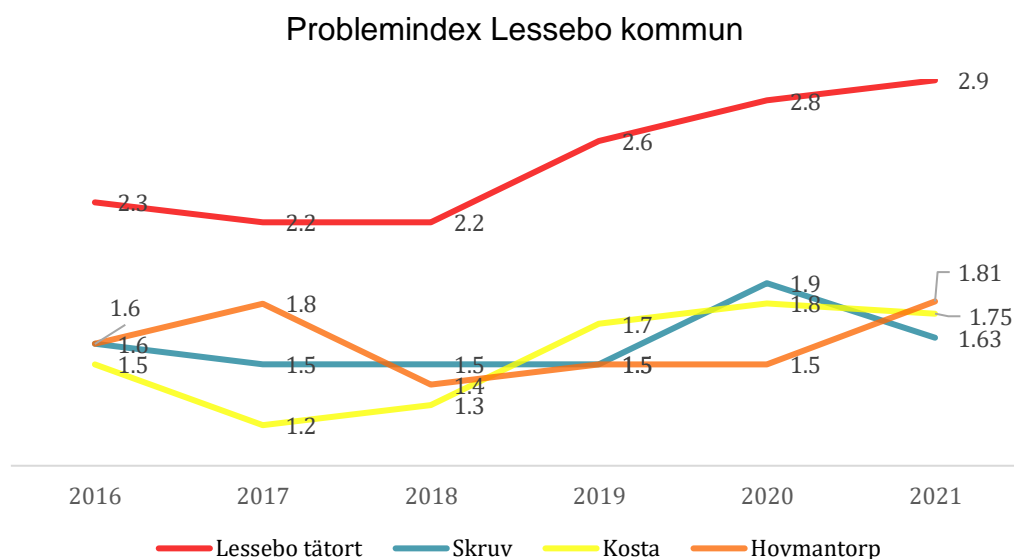

Diagram 4

Diagram 4 visar att Lessebo tätort har högst problemindex under tidsperioden 2016 - 2021. Siffran har varierat mellan 2,3 och 2,9 under tidsperioden, medan orterna Skruv, Kosta och Hovmantorp under samma tidsperiod har haft ett lägre problemindex som varierat mellan 1,2 och 1,8. En svag ökning av problemindex mellan 2016–2021 syns i samtliga områden.

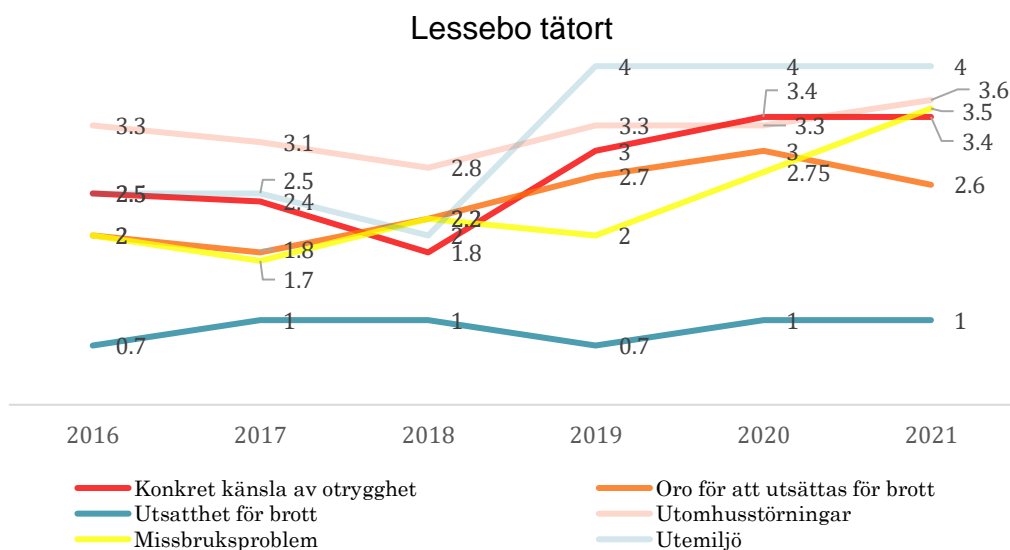

Diagram 5

Diagram 5 redovisas skillnader i problemindex över tid uppdelat på kategorierna: *Missbruksproblem*, *Utomhusstörningar*, *Utsatthet för brott*, *Oro för att utsättas för brott*, *Konkret känsla av otrygghet* och *Utemiljö* i Lessebo tätort.

Samtliga kategorier befann sig på en låg nivå mellan åren 2018 – 2017. Efter 2018 skedde en ökning av indexet för kategorier *Konkret känsla av otrygghet*, *Oro för att utsättas för brott*, *Utomhusstörningar*, *Missbruksproblem* samt *Utemiljö*, medan den faktiska utsattheten för brott låg kvar på samma nivå.

Kategorierna som ökat mest efter 2018 var: *Utemiljö*, *Oro för att utsättas för brott* och *Konkret känsla av otrygghet*. Kategorierna *Utemiljö* och *Konkret känsla av otrygghet* har ett tydligare trendbrott år 2018, eftersom som båda minskade under året. År 2019 – 2021 har *Utemiljö* ett problemindex på 4 och är därmed den kategori i Lessebo tätort med högst problemindex. Kategorin *Utsatthet för brott* har lägst problemindex under hela tidsperioden som har varierat mellan 0,7 och 1. Slutligen minskade oron att utsättas för brott mellan 2020–2021.

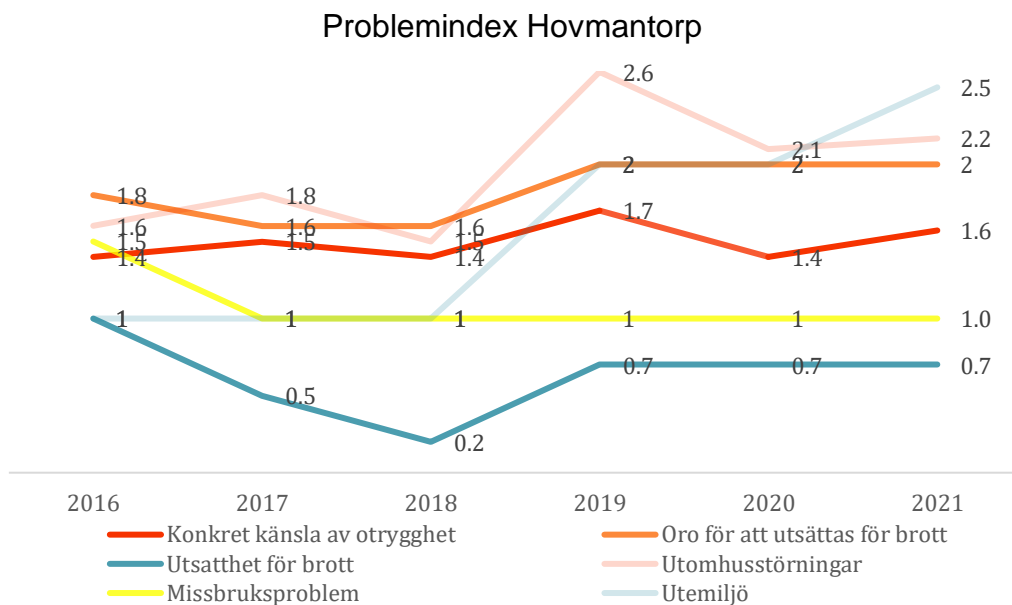

Diagram 6

Diagram 6 redogör problemindex i Hovmantorp mellan åren 2016 – 2021. Diagrammet illustrerar en generell trend för samtliga kategorier som mer eller mindre konstanta eller avtagande mellan 2016–2018. Därefter ökar problemindex för samtliga kategorier, förutom för kategorin *Missbruksproblem*. Mellan 2019–2020 avstannar dock ökningen för alla kategorier, och de upplevda problemen med konkret känsla av otrygghet och utomhusstörningar minskar. Mellan 2020 och 2021 ökade problem i utemiljön samt en mindre ökning av den konkreta känslan av otrygghet. Övriga kategorier har ett konstant problemindex för samma tidsperiod.

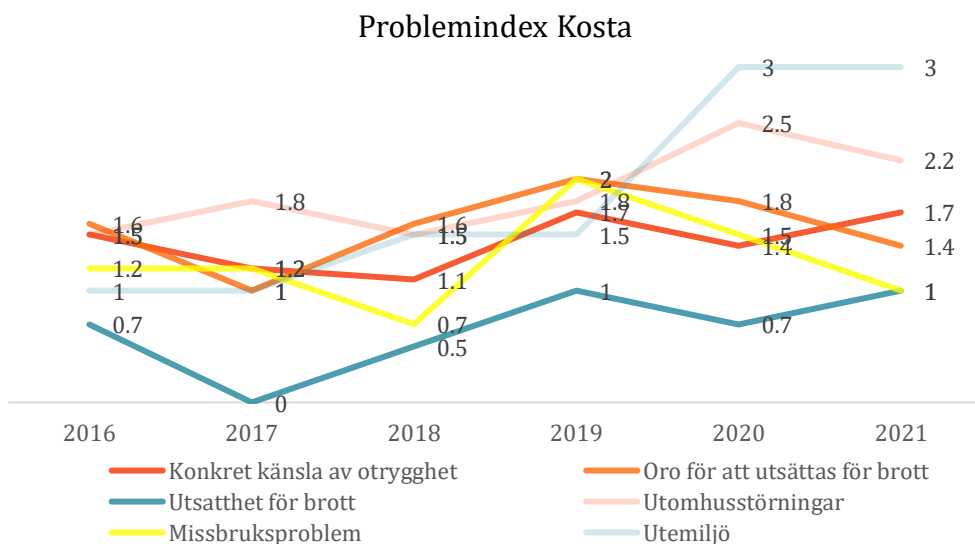

Diagram 7

Diagram 7 redogör för problemindex i Kosta mellan 2016 – 2021. Diagrammet visar en stor variation av förändringar bland de olika kategorierna. Mellan 2016–2018 skedde endast små förändringar i de upplevda problemen. Mellan 2018–2019 ökar dock de upplevda problemen för samtliga kategorier, förutom för *Utemiljö* som under tidsperioden låg på en konstant nivå. Mellan 2019–2020 ökar de upplevda problemen med *Utemiljö* tydligt, från ett index på 1,5 till ett index på 3. Under samma tidsperiod ökade även problem med utomhusstörningar, från ett indexvärde på 1,8 till 2,5. Dessa avstannar eller sjunker däremot mellan 2020 – 2021. Invånarna upplever avtagande problem för övriga kategorier mellan 2019–2020.

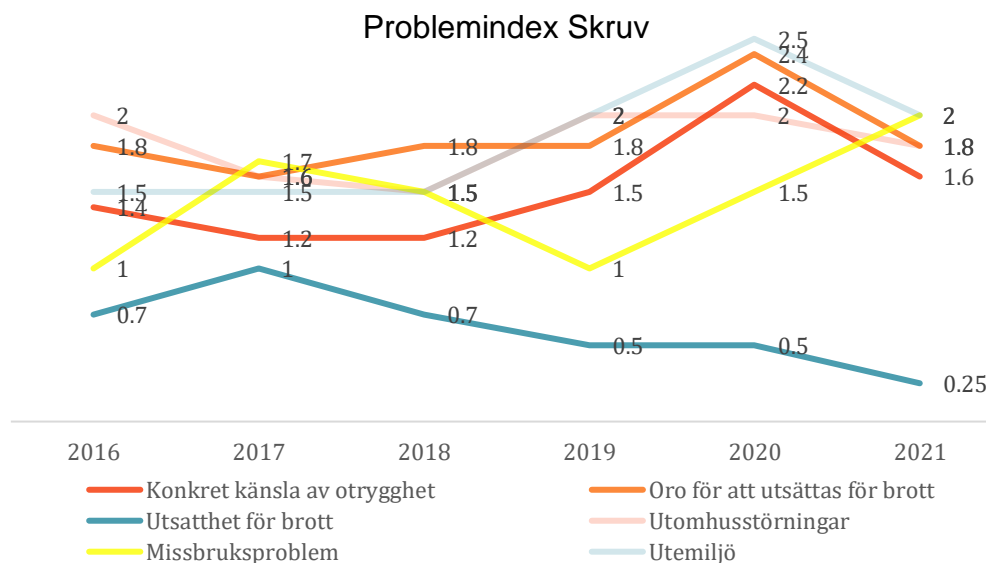

Diagram 8

Diagram 8 redogör för problemindex i Skruv åren 2016 – 2021. Diagrammet visar att invånarna i Skruv upplever ökade problem för flertal kategorier mellan 2016–2020. En tydlig förändring dock skedde efter 2021. *Utemiljö*, *Konkret känsla av otrygghet* och *Oro för att utsätta för brott* är de kategorier som fram till 2020 ökade mest, men som snabbt sjönk mellan 2020 – 2021.

Den sammantagna bilden av problemindex för samtliga orter visar inte tydliga och enhetliga förändringar över tidsperioden. Det syns inte heller några tydliga trender från perioden 2019 och framåt, då insatsen med Aktivt lov initierades. Det finns indikationer på att otrygghet kopplat till utemiljö, som utomhusstörningar och otrygghet i utemiljöer har minskat, men även här är trender svåra att urskilja. Däremot går det att tyda vilka problem som anses vara mest framträdande i områdena. Kategorierna *Utomhusstörningar* och *Utemiljö*, trots minskningar i vissa orter, har relativt högt problemindex i alla områden. Däremot har kategorin *Utsatthet för brott* haft ett problemindex på 1 eller lägre i alla områden år 2021, och anses därför inte vara ett påtagligt problem.

3.2.2 Problemindex fördelat på åldersgrupper

Följande avsnitt redovisar skillnader i hur olika åldersgrupper upplever *Missbruksproblem*, *Utomhusstörningar*, *Utsatthet för brott*, *Oro för att utsättas*

för brott, Konkret känsla av otrygghet och Utemiljö. Problemindexet redovisas för Lessebo tätort, som av de studerade orterna har haft högst probleminde

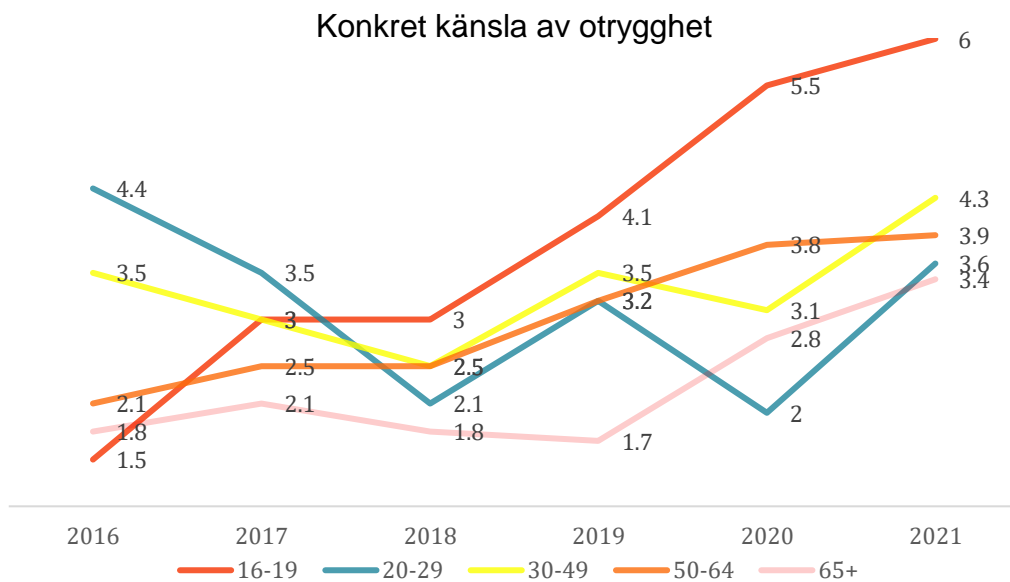

Diagram 9

Diagram 9 redogör för olika åldersgruppers konkreta känsla av otrygghet i Lessebo tätort. Åldersgruppen 16–19 år har under 2016 varit den åldersgrupp som upplevt lägst konkret känsla av otrygghet, till att år 2021 varit den åldersgruppen som upplevde störst konkret känsla av otrygghet. Åldersgrupperna 20–29 år och 30–49 år är de åldersgrupperna där den konkreta känslan av otrygghet minskade mellan 2019–2020, men som under 2021 ökat tydligt. Åldersgruppen 65+ har haft en låg och oförändrad känsla av konkret otrygghet mellan åren 2016 – 2019, men mellan 2020–2021 ökade indexet från 1,7 till 3,4.

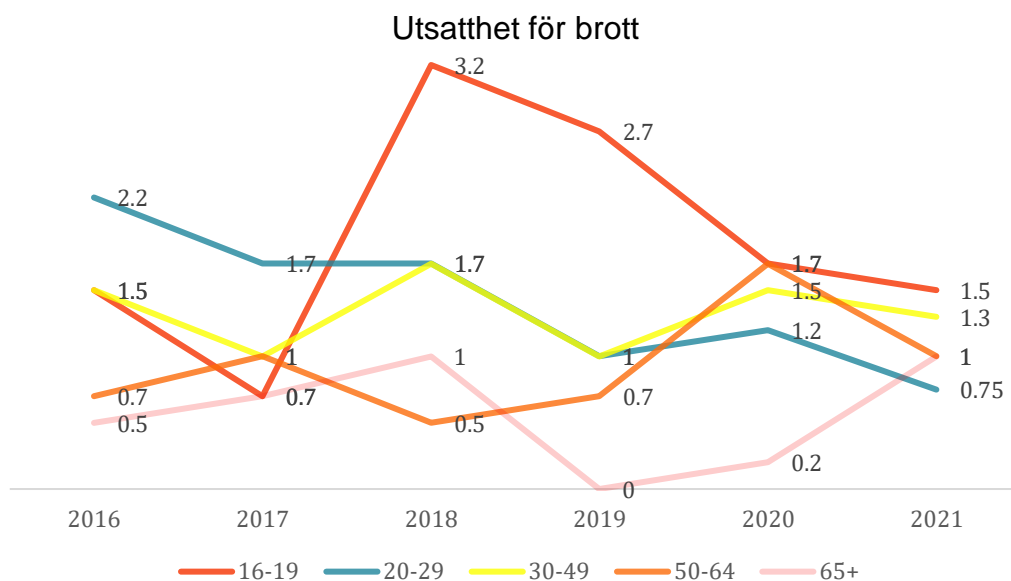

Diagram 10

Diagram 10 redogör åldersgruppernas oro att utsättas för brott mellan åren 2016 – 2021. Åldersgruppen 16 – 19 upplevde en ökning från ett problemindex på 0,7 till 3,2 mellan 2017–2018 av utsatthet för brott. Därefter minskar de upplevda problemen fram till 2021, som då låg på 1,5. Åldern 20 – 29 upplever över tid en mindre brottsutsatthet. Åldersgrupperna 30 – 49 och 65+ år har haft en varierad upplevelse brottsutsatthet, och ingen tydlig trend kan ses. Diagrammet illustrerar även att åldersgruppen 50 – 64 år har upplevt ökade problem redan från 2018, men ökningen tilltar mellan 2019 – 2021.

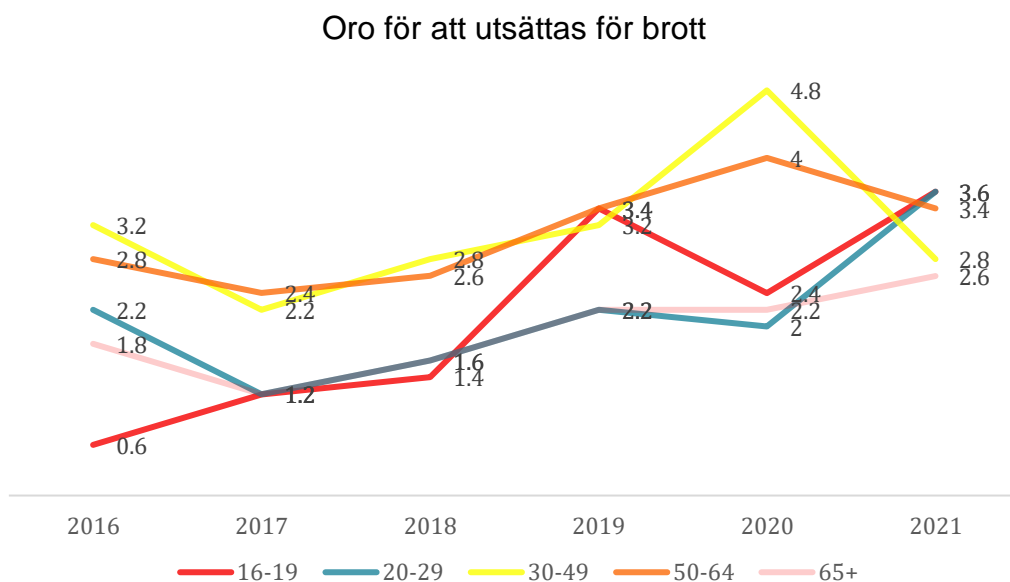

Diagram 11

Diagram 11 redogör för åldersgruppernas upplevda oro att utsättas för brott. Diagrammet visar att majoriteten av åldersgrupperna följer en liknande trend av en ökad oro för att utsättas för brott fram till år 2020. Mellan 2020 – 2021 sjunker oron för grupperna 30 – 49 år samt 50 – 64, medan ökningen fortsätter för övriga grupper. Åldersgrupperna 30–49 år och 50–64 år är de som upplever störst oro för att utsättas för brott under nästintill hela tidsperioden, vilket dock sjunker under 2021. Mellan 2018–2021 har en ökad oro för att utsättas för brott skett för åldersgruppen 16–19 år, där problemindexet skiftat från 1,4 till 3,6, men där ett trendbrott sker under 2020.

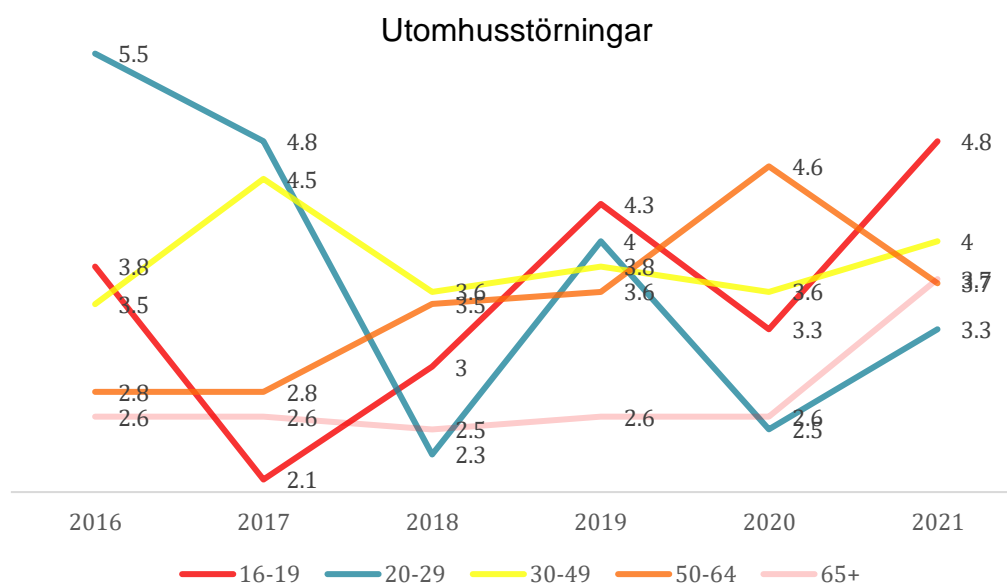

Diagram 12

Diagram 12 redogör åldersgruppernas upplevelse av utomhusstörningar. Upplevelsen har varierat mellan åren, och ingen tydlig trend går att urskilja. Däremot visar diagrammet att åldersgruppen 65+ upplevelse av utomhusstörningar har varit relativt konstanta under tidsperioden 2016–2020. Mellan 2018–2020 följer åldersgrupperna 16–19 och 20–29 en liknande trend, med en ökad upplevelse av utomhusstörningar. Mellan 2019–2020 minskar upplevelsen av utomhusstörningar, för att återigen öka under 2021. Sedan 2017 upplevde gruppen 50–64 ökade problem med utomhusstörningar, vilket återigen minskade 2021.

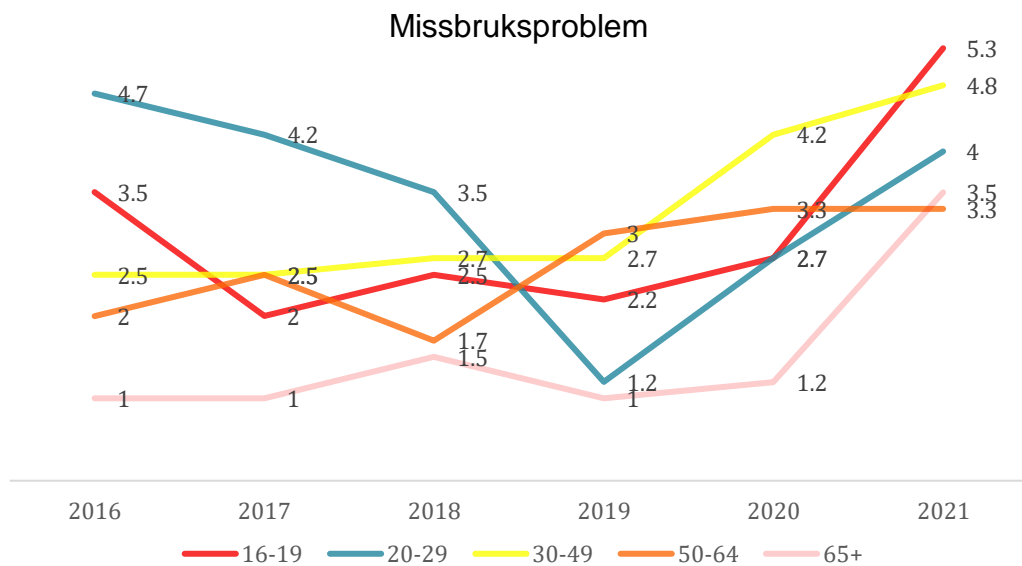

Diagram 13

Diagram 13 redogör åldersgruppernas upplevelse av missbruksproblem. Åldersgrupperna har varierande upplevelser om hur omfattande missbruksproblemen är, men en gemensam trend är att missbruksproblemen har ökat mellan 2019–2021. Åldersgruppen 20–29 år är den ålderskategori som upplevt störts förändringar vad gäller missbruksproblem. Åldersgruppen upplever en minskning av problemen mellan 2016–2019, med en tilltagande minskning mellan 2018–2019, där problemindexet gick från 3,5 till 1,2. Mellan 2019–2021 ökade dock de upplevda problemen bland åldersgruppen drastiskt, från ett problemindex på 1,2 till 4. Diagrammet visar även att invånare i åldersgruppen 30–49 upplever att missbruksproblemen ökar mellan 2019–2021 från ett problemindex på 2,7 till 4,8. Åldersgruppen 65+ upplever att missbruksproblemen är relativt små fram till 2020, men steg kraftig under 2021.

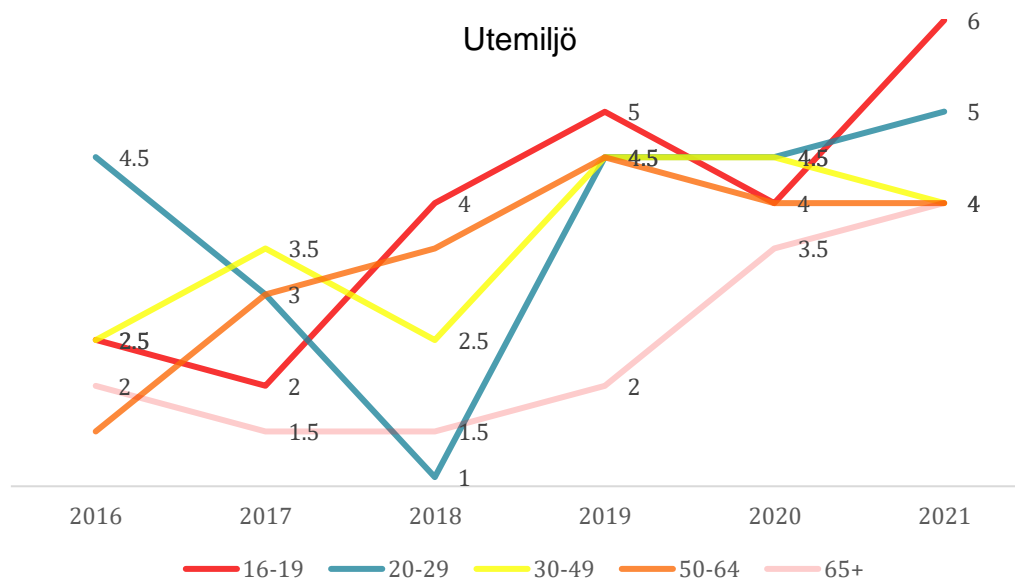

Diagram 14

Diagram 14 tydliggör hur olika åldersgrupper upplever problem i utemiljön. Diagrammet visar att åldersgrupperna har varierande upplevelser om hur omfattande problemen med utemiljön är. En gemensam trend är att samtliga åldersgrupper upplevde ökade problem med utemiljön mellan 2018–2019. Problemen med utemiljön under 2020 upplevdes som likvärdigt påtagliga eftersom samtliga åldersgruppernas problemindex låg mellan 3,5–4,5. Under 2021 ökar problemen ytterligare bland samtliga grupper, förutom för åldrarna 30–49 år.

Sammantaget skiljer sig problemindexet mellan åldersgrupperna märkbart för vissa kategorier. Åldersgruppen 16–19 år är den grupp som upplevde störst problem år 2021 inom samtliga kategorier, medan åldersgruppen 65+ år upplevde färre problem. Åldersgruppen 16–19 år upplevde en hög känsla av otrygghet som kraftigt ökat sedan 2018. Däremot har åldersgruppens utsatthet för brott minskat markant under samma tidsperiod.

Åldersgruppen 65+ år upplevde låga problemindex i relation till övriga åldersgrupper i flera kategorier. Däremot upplevde åldersgruppen ökade problem i utemiljön mellan 2019–2020 medan övriga åldersgrupper upplevde en ökning sedan 2018. Oro att utsättas för brott var i stor utsträckning högst bland åldersgrupperna 16–19, 30–49 samt 50–64 år. Deras oro har sjunkit eller varit oförändrad mellan 2019–2020. Dock upplevde åldersgrupperna 20–29 och 30–49 mest utomhusstörningar år 2020. Slutligen upplever åldersgruppen 65+ år stora ökade problem sedan 2019.

3.2.3 Skillnader mellan män och kvinnor

Följande del avser att påvisa skillnader mellan män och kvinnors upplevelse av konkret känsla av otrygghet och utsatthet för brott i Lessebo tätort. Nedan följer en sammanställning av de rubriker där skillnader mellan könen kan ses.

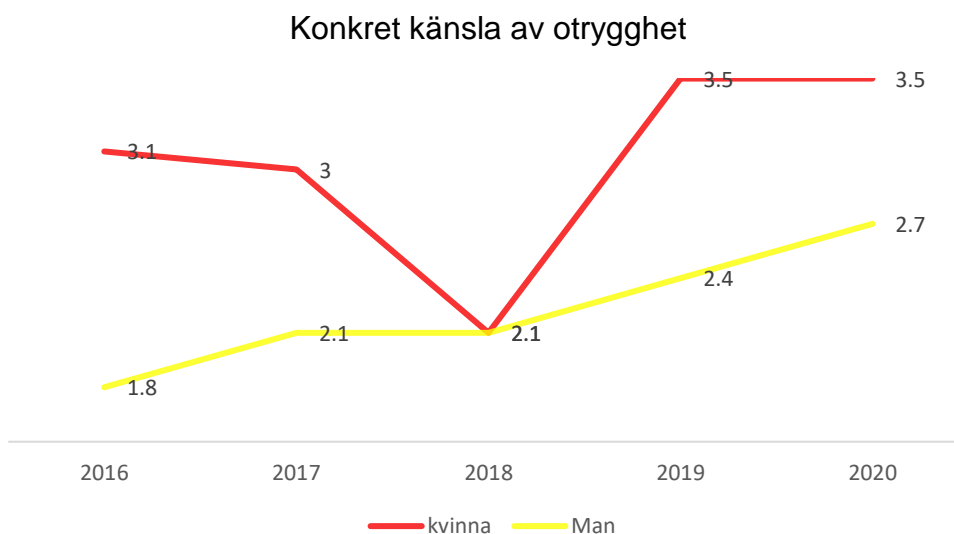

Diagram 15

Diagram 15 redogör för kvinnor respektive mäns konkreta känsla av otrygghet i Lessebo tätort. Kvinnor upplever en högre konkret känsla av otrygghet än män. Mäns konkreta känsla av otrygghet har haft en svag men konstant ökning mellan 2018–2020. Kvinnors konkreta känsla av otrygghet ökade mer drastiskt mellan 2018–2019 och var därefter oförändrad mellan 2019–2020. Män upplever en svag ökning av konkret känsla av otrygghet under hela tidsperioden som studeras.

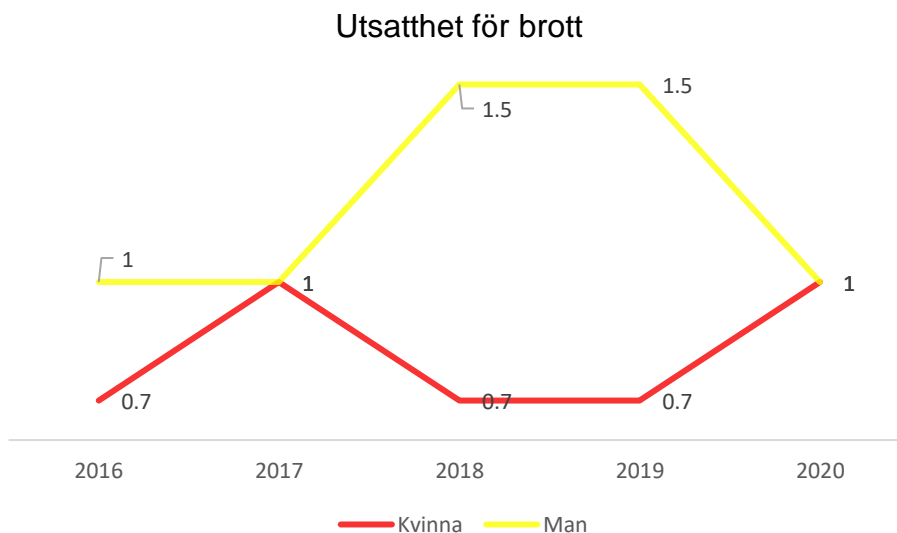

Diagram 16

Diagram 16 redogör för män respektive kvinnors utsatthet för brott i Lessebo tätort. Trots att kvinnor upplever en större känsla av otrygghet än män i Lessebo tätort, visar diagrammet ovan att män fram till år 2020 i större utsträckning har utsatts för brott. Kvinnor har sedan år 2017 utsatts för brott i lägre utsträckning men sedan 2019 ökade kvinnors utsatthet för brott. År 2020 är utsattheten för brott densamma för män och kvinnor.

Utifrån trygghetsmätningar som legat till grund för sammanställningen finns det inga tydliga skillnader mellan män och kvinnors uppfattning vad gäller upplevelser av missbruksproblem, utomhusstörningar, oro för att utsättas för brott och utemiljö.

3.3 Brottstatistik i Lessebo kommun

Följande avsnitt redovisar polisanmälningar i Lessebo kommun. Dataunderlaget är hämtat från BRÅ:s statistikdatabas, samt från lokalpolisen i Lessebo kommun. Sammanställningen syftar till att identifiera hur brottstrenden har sett ut under en överskådlig tidsperiod i Lessebo kommun, såväl som i respektive studerad tätort. Statistiken presenteras med hjälp av diagram och berör delvis den totala brottsutvecklingen, och delvis de brottskategorier som har varit av intresse för studien. De brottskategorier som har studerats är: Brott mot liv och hälsa, Sexualbrott, Stöld, Rån m.m., Skadegörelsebrott, Brott mot trafiklagen och Brott mot narkotikalagstiftningen. På ortsnivå har anmälda narkotikabrott, anmäld skadegörelse, anmälda trafikbrott samt anmälda tillgrepsbrott studerats.

3.3.1 Övergripande brottbild Lessebo kommun.

Genom att studera hur brottligheten har sett ut i kommunen över tid kan förståelse för kommunens normalläge vid en annan tidpunkt fås. Diagrammet nedan visar hur anmälningsfrekvenserna har sett ut i Lessebo kommun och i Sverige sedan 1996 fram till 2020. Under den här tidsperioden har anmälningsbenägenheten i Sverige ökat med ca 30 %.

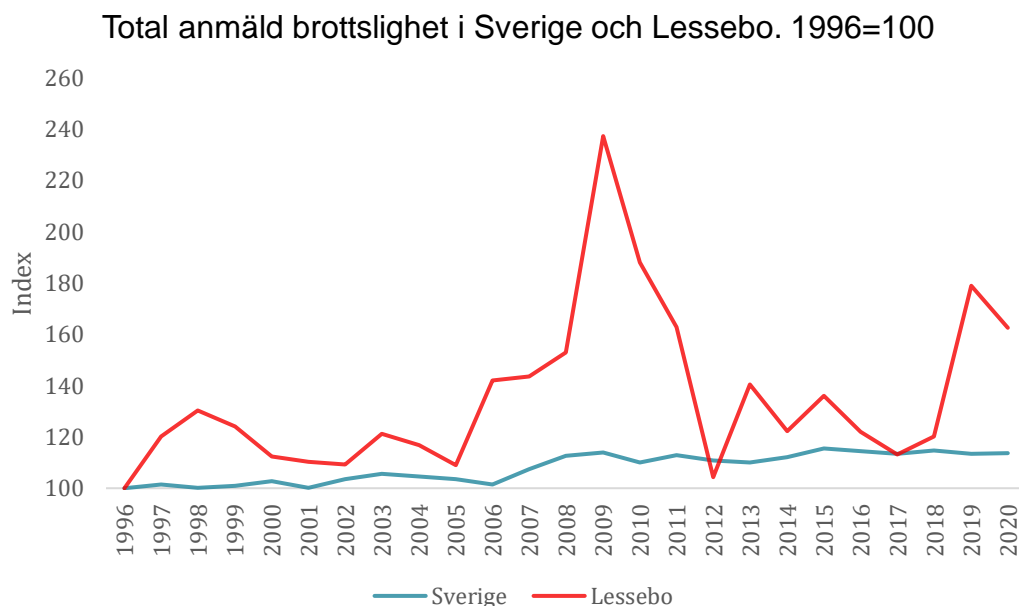

Diagram 17

Diagram 17 redogör för antalet anmälda brott i Lessebo och i Sverige mellan åren 1996 – 2020. I kommunen har antalet anmälda brott har ökat med ca 63%,

medan den nationella nivån har ökat med ca 14 %. I Lessebo kommun skedde en tydlig ökning av anmälda brott mellan 2005–2009. Därefter skedde en minskning fram till 2018 då antal anmälda brott återigen steg. Antalet anmälda brott minskade något mellan år 2019–2020, men antalet anmälda brott är högre än vad som kan anses vara en normalnivå i Lessebo kommun samt i förhållande till genomsnittsnivån för Sverige för tidsperioden.

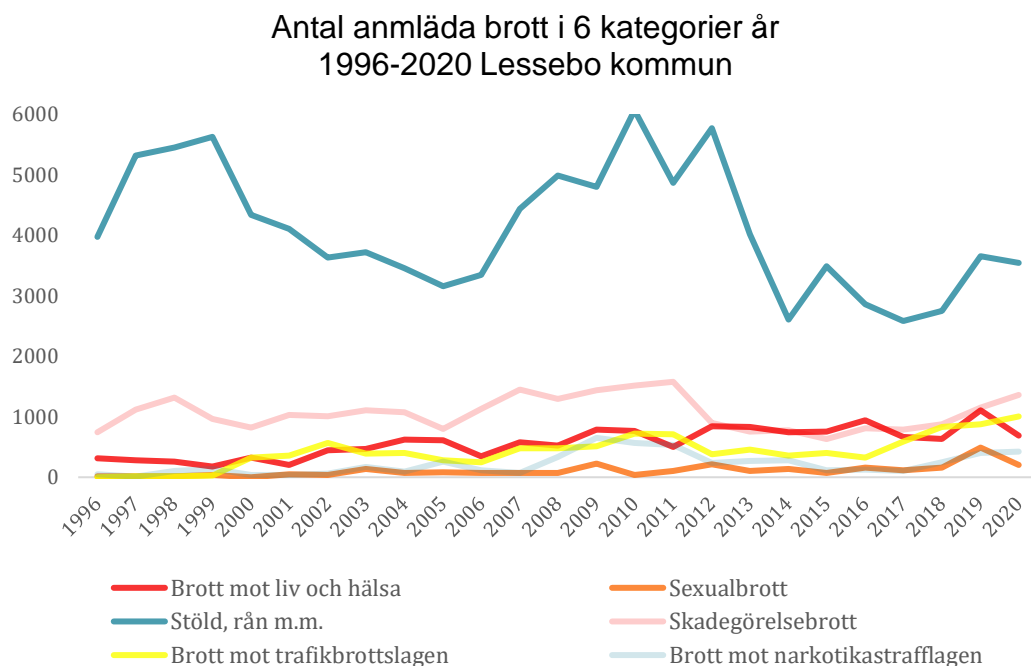

Diagram 18

Diagram 18 tydliggör att enbart anmälningsfrekvensen *stöld och rån* har minskat i Lessebo kommun sedan 1996, som har minskat med ca 11%. Övriga brott har haft ökad anmälningsfrekvens, däribland har *sexualbrott* och *brott mot trafikbrottslagen* ökat mest. Som helhet har brottsligheten ökat i Lessebo kommun under tidsperioden 1996–2020.

3.3.2 Antal anmälda brott i respektive ort

Följande avsnitt redogör för hur brottsutvecklingen har sett ut i de fyra orterna Hovmantorp, Kosta, Lessebo tätort och Skruv. Avsnittet redogör för brottsrubrikerna Narkotikabrott, Skadegörelse, Tillgreppsbrott samt Trafikbrott, och redovisas för åren 2018 – 2021.

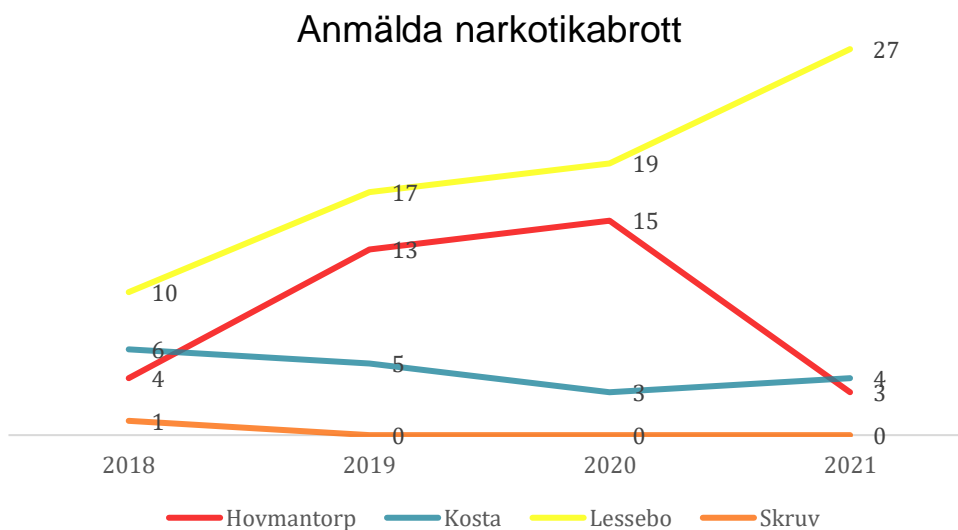

Diagram 19

Diagram 19 redogör för brottsutvecklingen avseende narkotikabrott mellan åren 2018 – 2021 för orterna Hovmantorp, Kosta, Lessebo och Skruv. Mellan 2018 – 2020 ökade antalet anmälda brott i Hovmantorp och Lessebo, medan de sjönk i Kosta och Skruv. Efter 2020 ses en markant ökning av anmälda brott i Lessebo, medan utvecklingen i Hovmantorp följer den i Skruv och Kosta och sjunker.

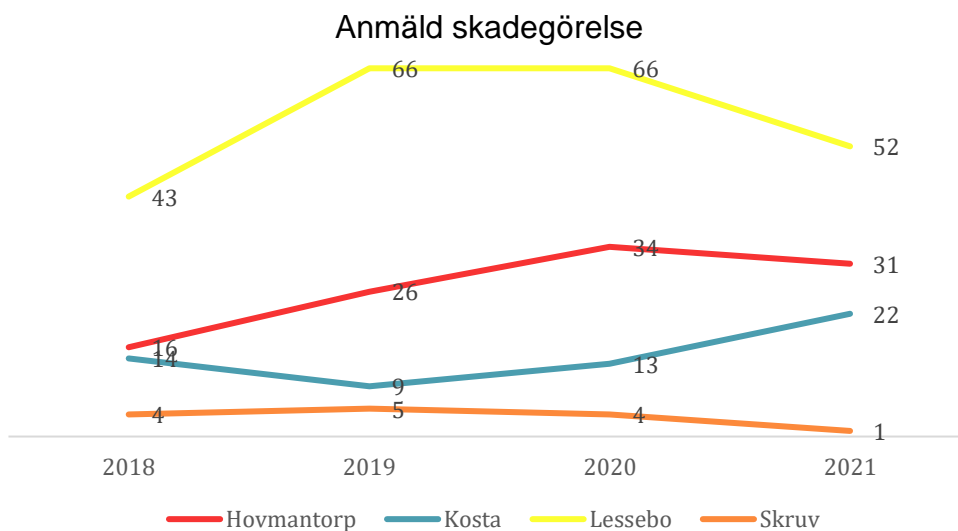

Diagram 20

Diagram 20 redogör för antal anmälda brott avseende skadegörelse. Sedan 2020 ses en minskning av antal anmälningar för Hovmantorp, Lessebo och Skruv, medan antalet ökat i Kosta.

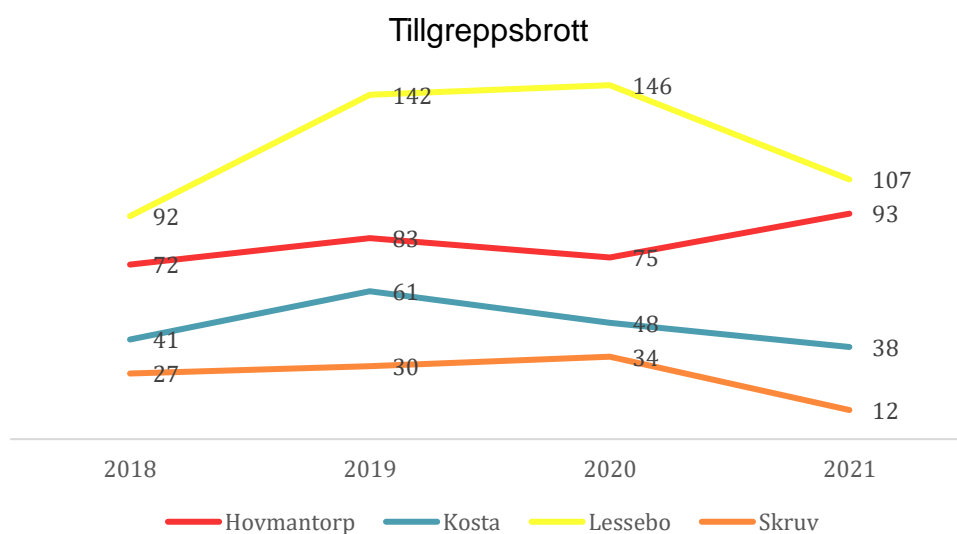

Diagram 21

Diagram 21 visar antalet anmälda tillgreppsbrott fördelat per ort. Antalet anmälda brott har minskat mellan 2020 och 2021 i orterna Kosta, Lessebo och Skruv, medan de ökade i Hovmantorp. Mellan 2018 – 2019 ökade anmälningarna i samtliga orter.

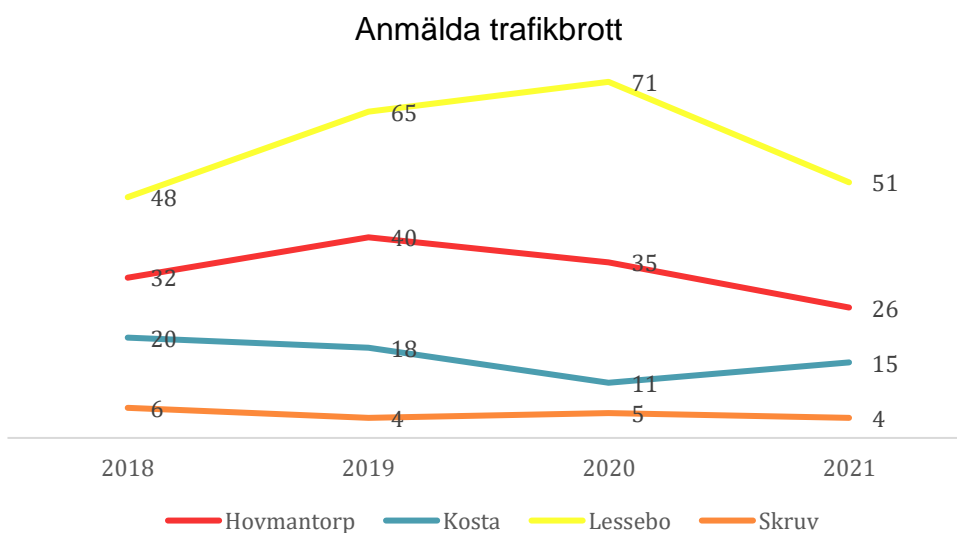

Diagram 22

Diagram 22 redogör för antal anmälda trafikbrott. Antalet anmälda trafikbrott har över tidsperioden 2018 – 2021 minskat. Lessebo tätort såg en större ökning mellan åren 2018 – 2020, men har sedan 2020 minskat igen.

3.3.3 Brottsbild Lessebo kommun 2018–2020

Följande avsnitt redogör för antal anmälda brott för olika brottskategorier mellan åren 2018 – 2020. Syftet är att få en förståelse för om brottsutvecklingen har påverkats av insatsen Aktivt lov, som initierades år 2019. Dataunderlaget är begränsat till att endast innefatta de brottskategorier som är av intresse för undersökning. Dessa är *Brott mot liv och hälsa*,

Sexualbrott, stöld, rån m.m., Skadegörelsebrott, Brott mot trafiklagen och Brott mot narkotikalagstiftningen.

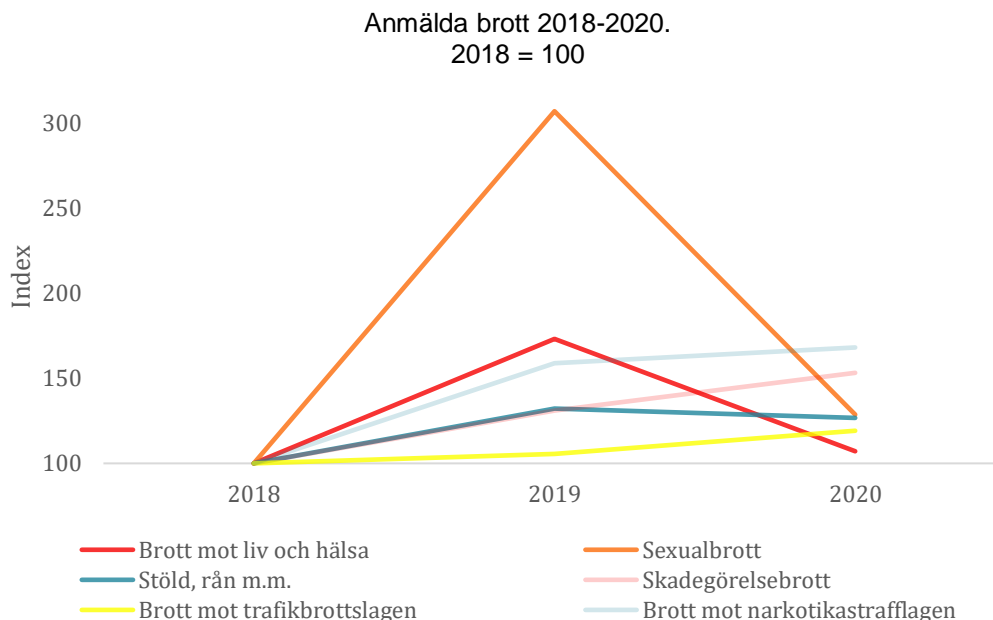

Diagram 23

Diagram 23 redogör för antal anmälda brott för respektive brottskategori i Lessebo kommun. Diagrammet visar en ökning av antal anmälda brott för samtliga kategorier mellan 2018 och 2019. Den största ökningen innefattade sexualbrott som ökade med 207% under tidsperioden. Därtill syns även en tydlig ökning av brott mot liv och hälsa, som ökade med 73%, samt brott mot narkotikalagstiftningen som ökade med 59%. Siffrorna bekräftar den ökning av brott som Lessebo kommun har påtalat. För tidsperioden 2019–2020 ses en minskning av antal brott för kategorierna *brott mot liv och hälsa*, *sexualbrott* samt av *stöld, rån m.m.* För övriga kategorier syns en fortsatt ökning av antal brott.

Antal anmälda brott per brottskategori

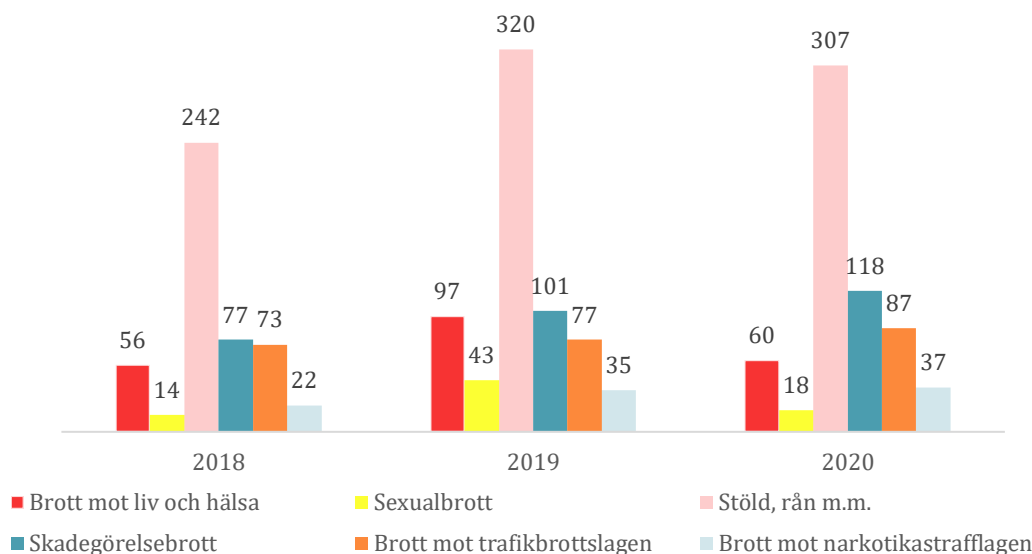

Diagram 24

Diagram 24 redogör för antal anmälda brott per brottskategori och år. *Stöld, rån m.m.* är den brottskategori som är främst förekommande bland de studerade kategorierna. Som tidigare konstaterat har detta varit fallet sedan 1996.

3.3.4 Antal anmälda brott per månad – Lessebo kommun

Följande avsnitt redogör för brottsutvecklingen per månad i Lessebo kommun för åren 2018 – 2020. Eftersom Lessebo kommun påtalat att oroligheter och brott ökat främst under skollov, och för att Aktivt Lov bedrivs under just skollov är det därför av intresse att studera brottsstatistiken per månad.

Antal anmälda brott per månad 2018-2020

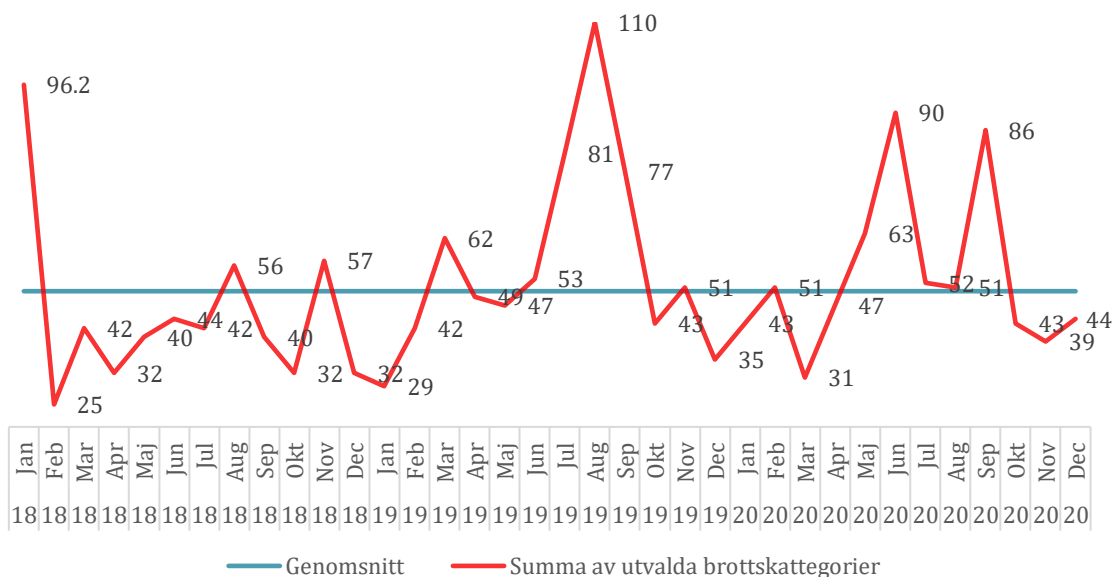

Diagram 25

Diagram 25 redogör för en summering av antal anmälda brott per månad, för de brott som faller under de kategorier som är av intresse för studien, och som presenterats tidigare. Den blå linjen visar genomsnittet av antal brott i Lessebo kommun under samma tidsperiod.

Likt det som Lessebo kommun har påpekat visar diagrammet en uppgång av antal brott under sommarmånaderna år 2019. Under sommaren 2020 är brottsfrekvensen lägre. Under juni månad ses en ökning, som därefter avtar och går ner till en genomsnittlig nivå av antal brott under juli och augusti. Det är däremot svårare att utifrån diagrammet utläsa att brottsfrekvensen ökar i samband med övriga skollov. Detta eftersom Sportlovet, Påsklovet och Läslovet endast är en vecka långa och en eventuell ökad brottsfrekvens under den veckan slås ut på en hel månad. Liknande problematik gäller för Vinterlovet.

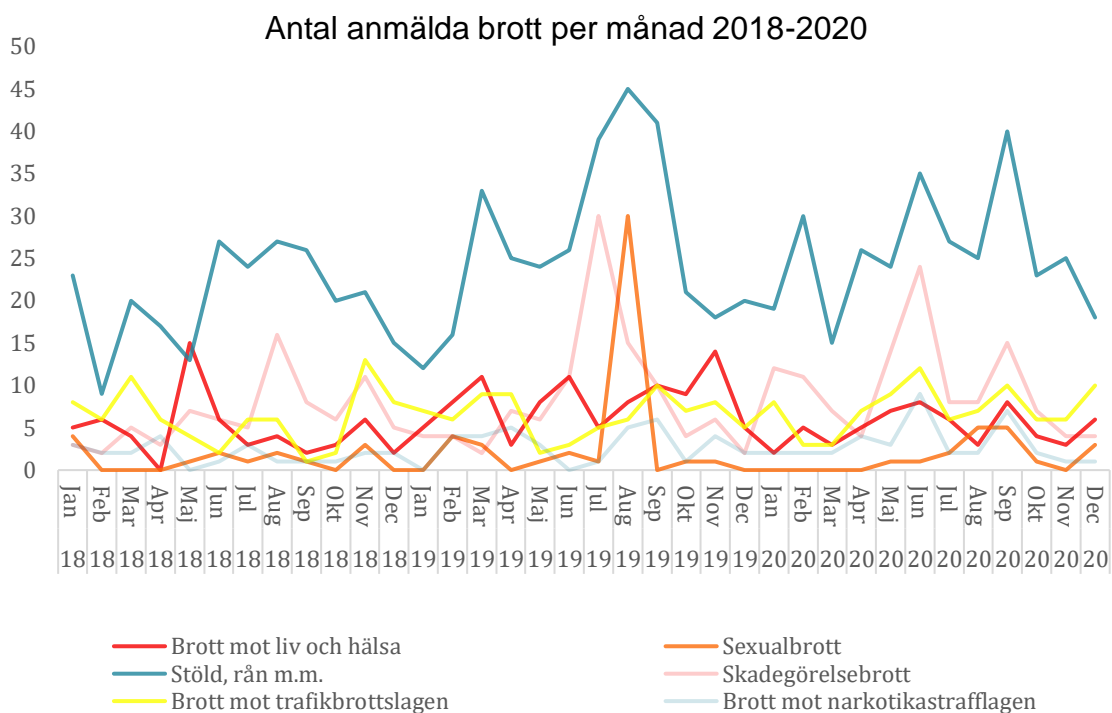

Diagram 26

Diagram 26 redogör för antal anmälda brott per månad, fördelat per brottskategori. Diagrammet visar att de brott som ökade under sommarlovet 2019 främst var *sexualbrott*, *skadegörelsebrott* samt *rån, stöld m.m.* Diagrammet visar även att antalet anmälda brott inom samtliga brottskategorier minskar mellan juni och juli och håller relativt konstanta nivåer mellan juli och augusti, förutom *sexualbrott* som ökade under maj till augusti. Ökningen av antalet anmälda sexualbrott under sommaren 2020 är dock svag. Vidare visar diagrammet att anmälningsfrekvensen dock ökar för övriga brottskategorier mellan augusti och september.

4. Enkätundersökning

Följande avsnitt redogör för resultatet av den digitala enkätundersökning som har genomförts riktad mot högstadiel elever i Lessebo kommun. Enkätstudien syftade till att skapa en förståelse för vilka ungdomar som deltar i Aktivt lov, och framför allt vilka som inte deltar och varför. Vidare bidrar det till en förståelse för hur aktiviteterna kan bli mer lättillgängliga och attraktiva. Enkäten distribuerades med hjälp av lärare på Bikupan, som är Lessebo kommuns enda högstadieskola, och genomfördes av eleverna under skoltid. Enkätundersökningen genomfördes hösten 2021, och avser därför den insats som bedrivits 2021 och tidigare.

Totalt har 133 elever deltagit.

4.1 Sammanfattning av enkätsvar

Kännedom om Aktivt lov

Enkätsvaren visar att drygt en tredjedel av eleverna i årskurs 8 och 9 känner till Aktivt Lov. Andelen elever som går i årskurs 8 som känner till Aktivt Lov är större än andelen i årskurs 9. Skillnaderna är dock så pass små att det inte går att dra slutsatser om resultatet. Kännedomen om Aktivt lov är större bland elever som identifierar sig som killar, än de som identifierar sig som tjejer. Även i detta fall är skillnaderna så pass små att det inte går att dra slutsatser om resultatet. Samtliga elever som känner till Aktivt Lov bor antingen i Lessebo tätort, Hovmantorp, Kosta och Skruv. En tydlig majoritet av de som deltagit i enkäten bor i orterna Lessebo tätort, Hovmantorp och Kosta, och desto färre bor i Skruv. Enkätundersökningen visar att knappt två tredjedelar av deltagarna i Aktivt lov har blivit informerade via skolan. Många elever har även tagit emot informationen via sociala medier.

4.2 Deltagande i Aktivt lov

Enkätsvaren visar att 27% av de elever som känner till Aktivt Lov har vid något tillfälle deltagit i dess aktiviteter. Det finns skillnader mellan tjejernas och killarnas deltagande, där en större andel av de tjejer som känner till Aktivt Lov deltar. Ca en fjärdedel av eleverna boende i Lessebo tätort, respektive Hovmantorp som känner till Aktivt lov har någon gång deltagit. Antalet elever som bor i Skruv och Kosta som känner till Aktivt Lov är för få för att deras svar på denna fråga ska kunna analyseras.

Majoriteten av eleverna deltar i aktiviteterna som bedrivs i Lessebo tätort, följt av Hovmantorp. Kosta är den tredje vanligaste orten att delta i, och inga elever som svarat på enkäten deltar i Skruv. De flesta eleverna svarade att de antingen går eller åker buss till aktiviteterna. Svaren visar även att cykel är ett vanligt transportmedel för att ta sig till aktiviteterna, och få elever svarade att de får skjuts till aktiviteterna.

Många av eleverna är nöjda med den information som de fått angående var och när aktiviteterna äger rum. De ansåg även att det var särskilt positivt att aktiviteterna ägde rum på flera orter. Vad gäller elevernas syn på vilka aspekter med Aktivt Lov som kan förbättras, svarade flest elever information om när och var aktiviteterna äger rum. Många elever svarade även att de tyckte att Aktivt Lov hade förbättrats om ledarna var bättre. Att informationen om Aktivt Lov ansågs vara bra av många elever, samt i behov av förbättring av många elever, kan bero på att eleverna tar till sig information på olika vis och att de därmed har olika syn på vad som är bra och dåliga kommunikationsvägar.

4.3 Enkätsvar - samtliga elever

Totalt deltog 133 elever i enkäten, varav 53 elever gick i årskurs 8, 79 elever gick i årskurs 9 och en elev svarade att inte ville uppge vilken årskurs.

Könsfördelningen av de som deltog var jämn. Av de som deltog uppgav 64 elever att de identifierade sig som en kille, 63 elever identifierade sig som en tjej, 5 elever ville inte ange och 1 elev identifierade sig som vare sig tjej eller kille. För

att skydda denna elevs identitet redogörs inte elevens svar i sammanställningen.

Diagram 27 visar i vilka områden i Lessebo kommun som deltagarna bor i. En tydlig majoritet av deltagarna bor i Lessebo tätort, följt av Hovmantorp.

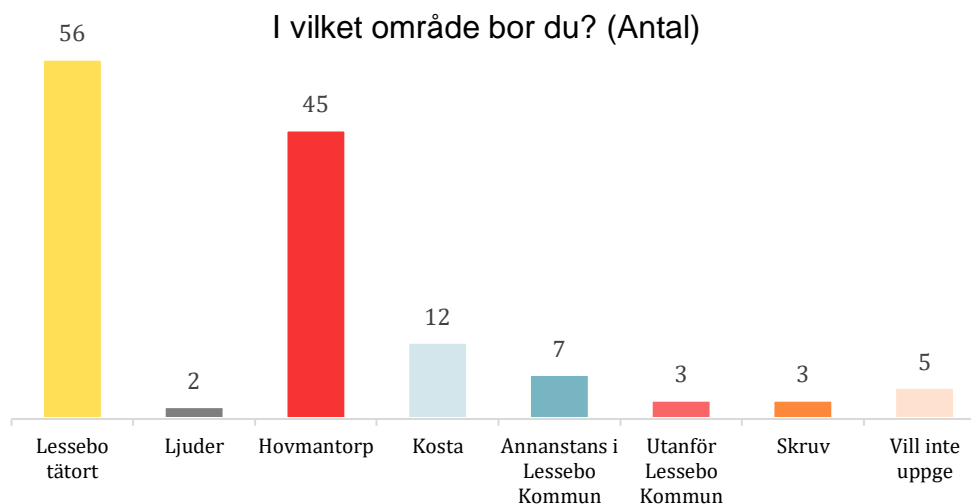

Diagram 27

Ägnar du dig åt någon aktivitet på fritiden?

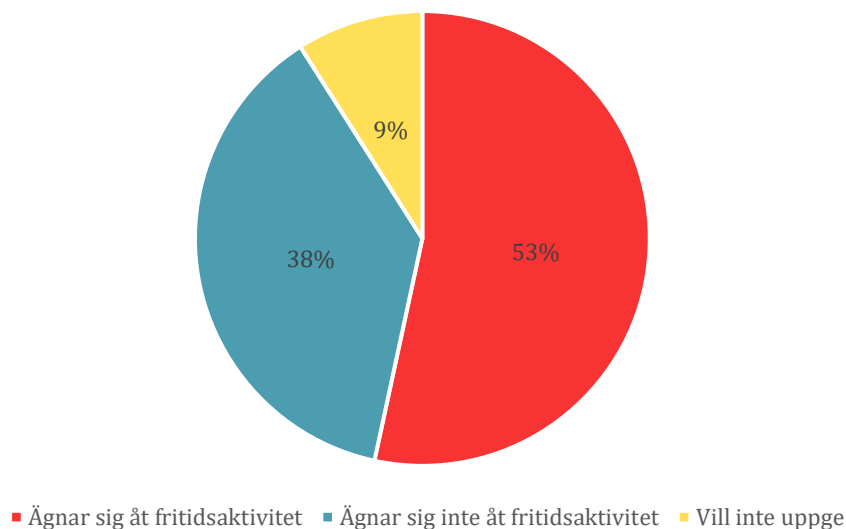

Diagram 28

Diagram 28 redogör för elevernas svar på om de ägnar sig åt någon aktivitet på fritiden. 38% av de som svarade på enkäten ägnar sig inte åt någon aktivitet på fritiden, medan 53% uppgav att de engagerar sig i någon fritidsaktivitet. 9% ville inte uppge ett svar på frågan.

Känner du till Aktivt Lov?

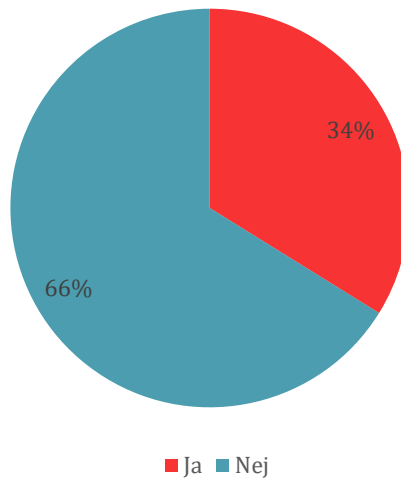

Diagram 29

Diagram 29 visar hur stor andel av deltagarna som känner till Aktivt Lov. En majoritet på 66% svarade att de inte känner till Aktivt lov, medan 34% uppgav att de känner till Aktivt Lov.

Känner du till Aktivt Lov? (antal)

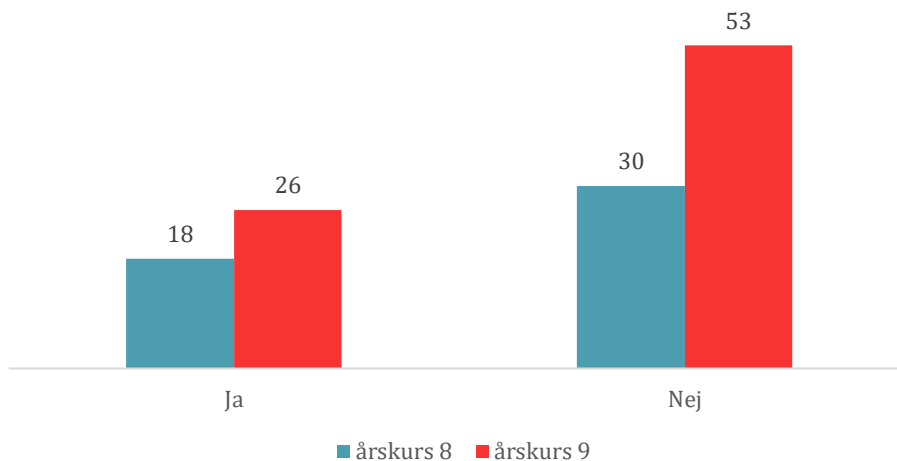

Diagram 30

Diagram 30 visar antalet elever som har kännedomen om Aktivt Lov fördelat på årskurs. Av deltagarna som går i årskurs 9 känner 26 elever till Aktivt Lov, medan 53 elever inte gör det. Av respondenterna som går i årskurs 8 svarade 18 elever att de känner till Aktivt Lov, medan 30 elever svarade att de inte känner till Aktivt Lov. Det är större andel av elever i årskurs 9 som inte känner till Aktivt Lov, men skillnaden är liten. 67% av deltagarna i årskurs 9 svarade att de inte känner till Aktivt Lov, medan motsvarande andel för årskurs 8 är 62,5%.

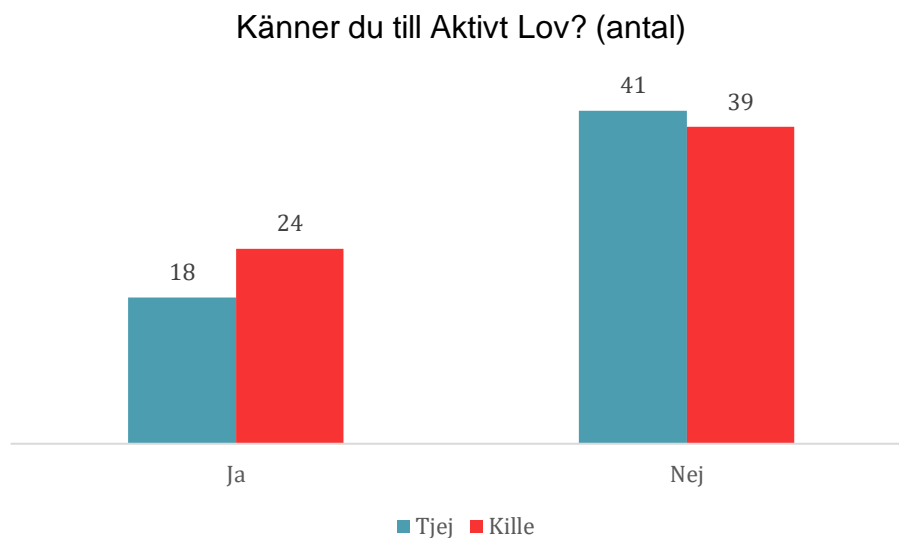

Diagram 31

Diagram 31 redogör för hur kännedomen om Aktivt Lov ser ut hos elever av olika kön. Diagrammet visar att elever som identifierar sig som killar känner till Aktivt Lov i större utsträckning än de elever som identifierar sig som tjejer. 38% av de killar som har svarat på enkäten känner till Aktivt Lov, medan 30% av de tjejer som har svarat på enkäten känner till Aktivt Lov.

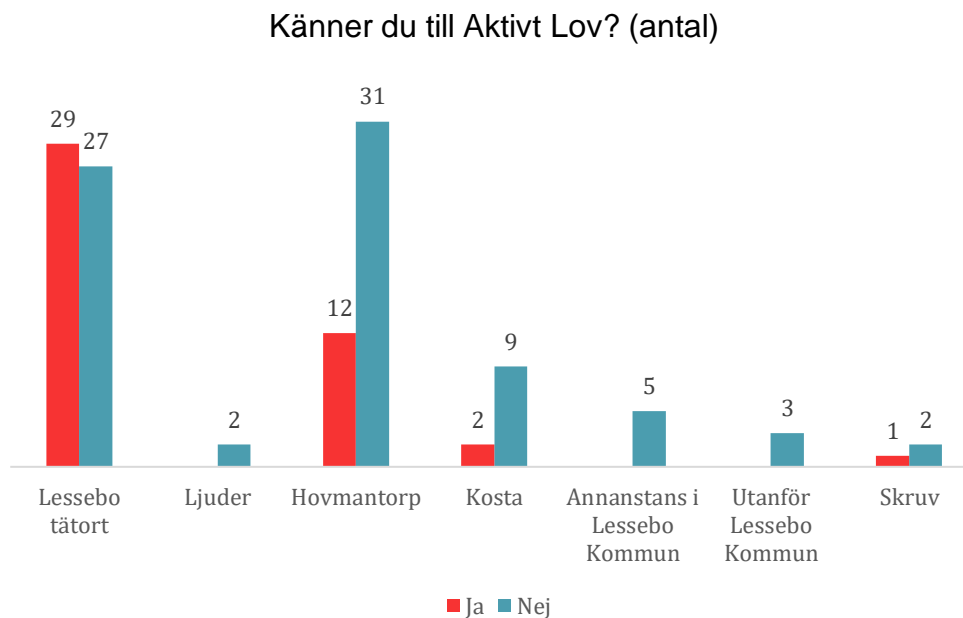

Diagram 32

Diagram 32 visar hur kännedomen om Aktivt Lov ser ut hos elever i förhållande till boendeort. Diagrammet visar att det endast är elever boende i orterna Lessebo tätort, Hovmantorp, Kosta och Skruv som känner till Aktivt

Lov. Andelen elever som känner till Aktivt Lov är större i Lessebo tätort, medan andelen är desto mindre i orterna Hovmantorp och Kosta.

4.4 Enkät svar - elever som har kännedom om Aktivt lov

Om eleverna uppgett att de inte känner till Aktivt lov har de inte deltagit i resterande frågor för enkäten, och deras svar redovisas därför inte i följande del.

Hur har du blivit informerad om Aktivt Lov?

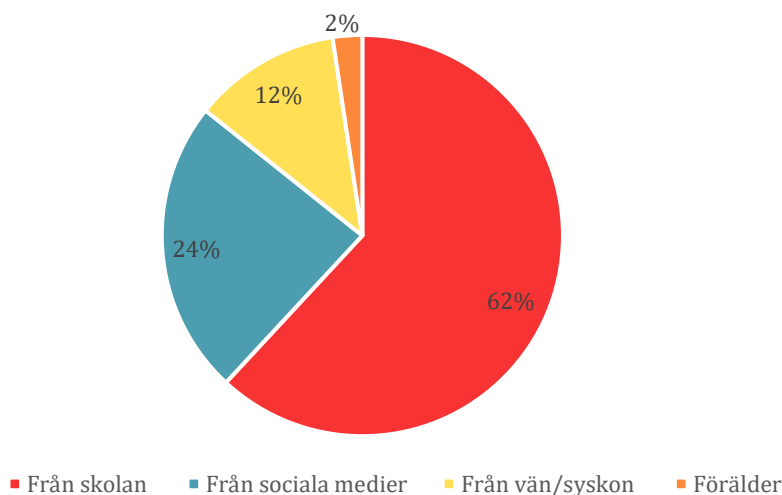

Diagram 33

Diagram 33 visar hur eleverna har blivit informerade om Aktivt Lov. En tydlig majoritet på 62% har blivit informerade via skolan. 24% har blivit informerade via sociala medier, vilket gör det till den näst främsta informationskanalen. 12% har blivit informerade från en vän eller ett syskon, och 2% har blivit informerade via en förälder.

Har du deltagit i Aktivt Lov?

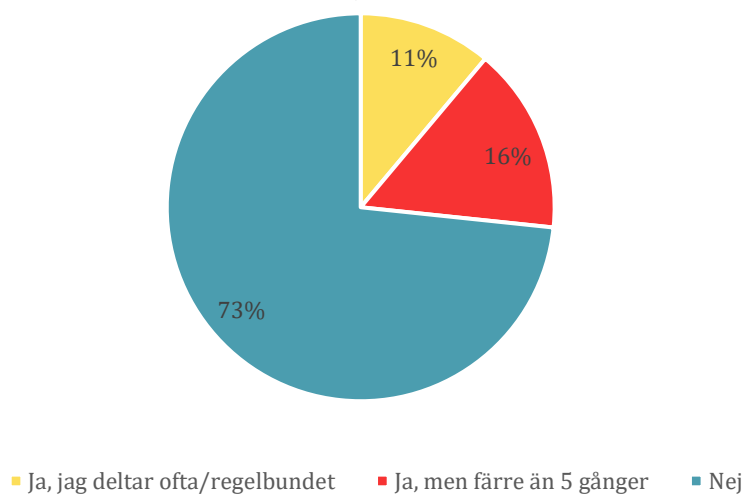

Diagram 34

Diagram 34 redogör andel elever som känner till, och deltagit i Aktiv Lovs aktiviteter. En stor majoritet på 73% har inte deltagit i aktiviteterna. Diagrammet illustrerar även att 16% har deltagit, men färre än 5 gånger, och 11% deltar ofta/reglerbundet. Det innebär att en större andel av eleverna har deltagit någon gång, än andelen som deltar regelbundet i aktiviteterna.

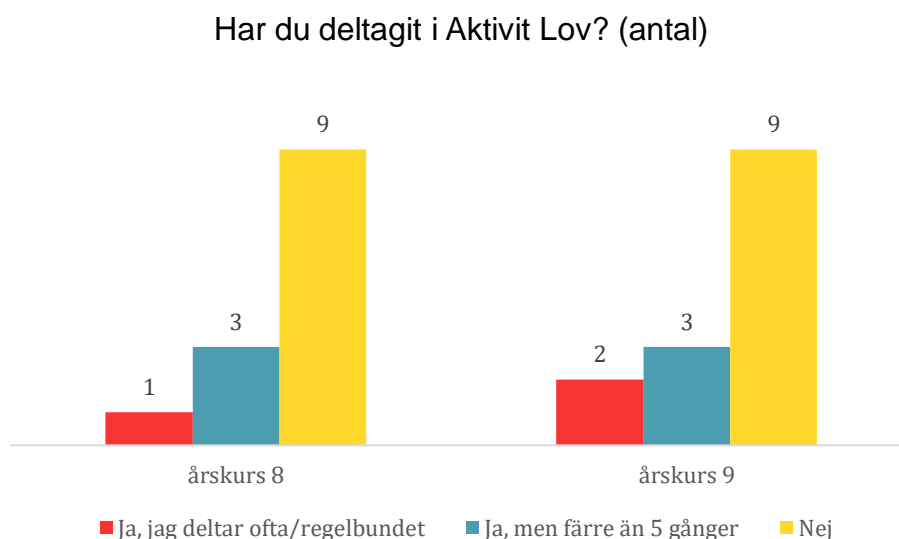

Diagram 35

I diagram 35 visas hur deltagandet ser ut hos elever i årskurs 8, respektive årskurs 9. Antal elever i årskurs 8 och i årskurs 9 som deltar i aktiviteterna är nästintill likvärdigt.

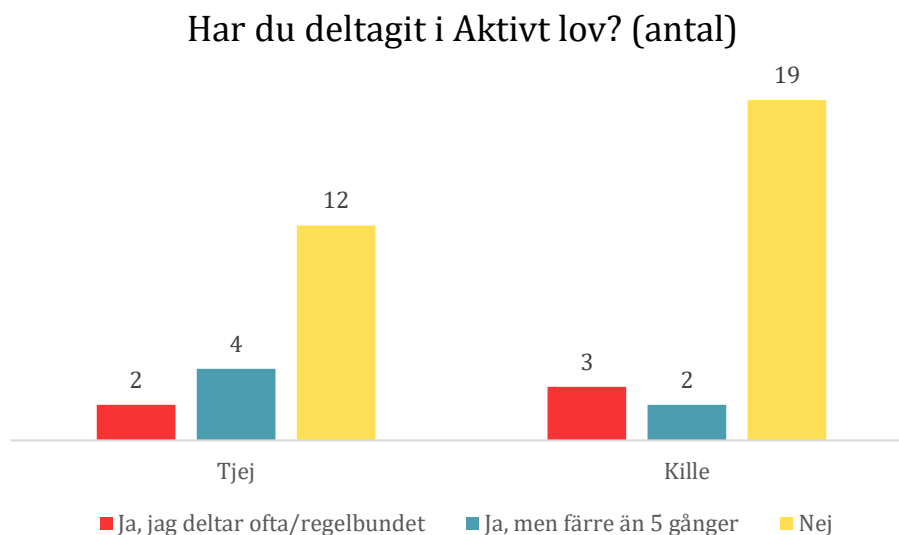

Diagram 36

Diagram 36 tydliggör för hur deltagandet ser ut hos elever utifrån deras könsidentitet. Diagrammet visar att det är fler tjejer än killar som deltar i aktiviteterna. Andelen tjejer som någon gång har deltagit i aktiviteterna är ca

33%, medan andelen killar som någon gång har deltagit i aktiviteterna är ca 21%.

Har du deltagit i Aktivit Lov? (antal)

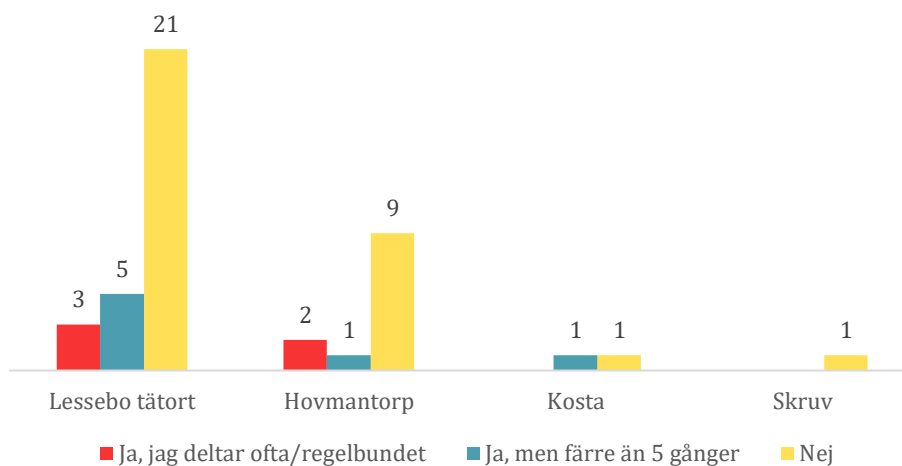

Diagram 37

Diagram 37 visar hur deltagandet ser ut hos elever utifrån deras boendeort. Diagrammet pekar på att det främst är elever som bor i Lessebo tätort som deltar i aktiviteterna. 28% av eleverna boende i Lessebo har deltagit minst en gång, och, motsvarande för Hovmantorp och Kosta är ca 25% respektive 50%.

I vilken/vilka orter har du deltagit?

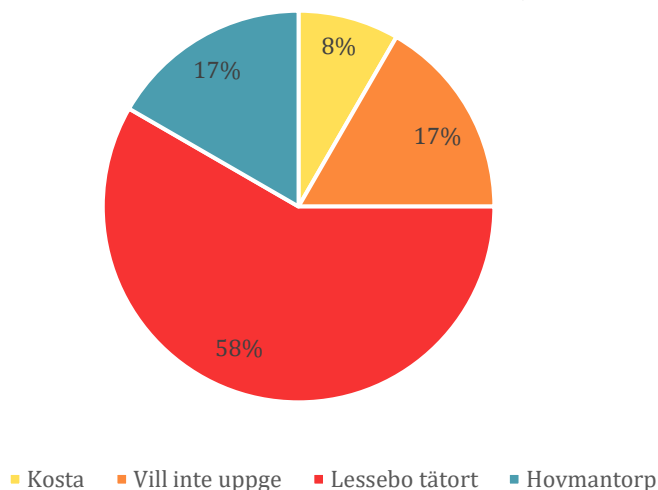
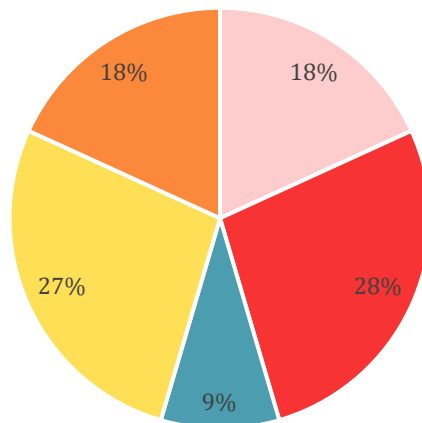

Diagram 38

Diagram 38 visar i vilka orter eleverna deltar i aktiviteterna. En tydlig majoritet på 58% deltar i aktiviteterna som bedrivs i Lessebo tätort. 17 % deltar

i Hovmantorp, 8% deltar i Skruv och 17% ville inte uppge i vilken ort de deltar i aktiviteterna.

Hur tar du dig till aktiviteterna?

■ Cykel ■ Buss ■ Får skjuts ■ Går ■ Olika färdmedel beroende på vart aktiviteterna är

Diagram 39

Diagram 39 visar hur deltagarna tar sig till aktiviteterna. De flesta elever åker buss eller går. 18% av eleverna svarade att de färdas med *cykel*, och lika stor procentuell andel uppgav *olika färdmedel beroende på var aktiviteterna är*, medan 9% svarade att de får skjuts.

På frågan varför eleverna deltar i aktiviteterna på just den orten svarade en majoritet på 44% att det beror på att det är nära ens hem eller att det är enkelt att ta sig till aktiviteten. Övriga svar som lämnades på frågan går inte att kategorisera eftersom de bestod av bland annat "vet inte" eller "därför".

Finns det något du vill förbättra med Aktivit Lov?

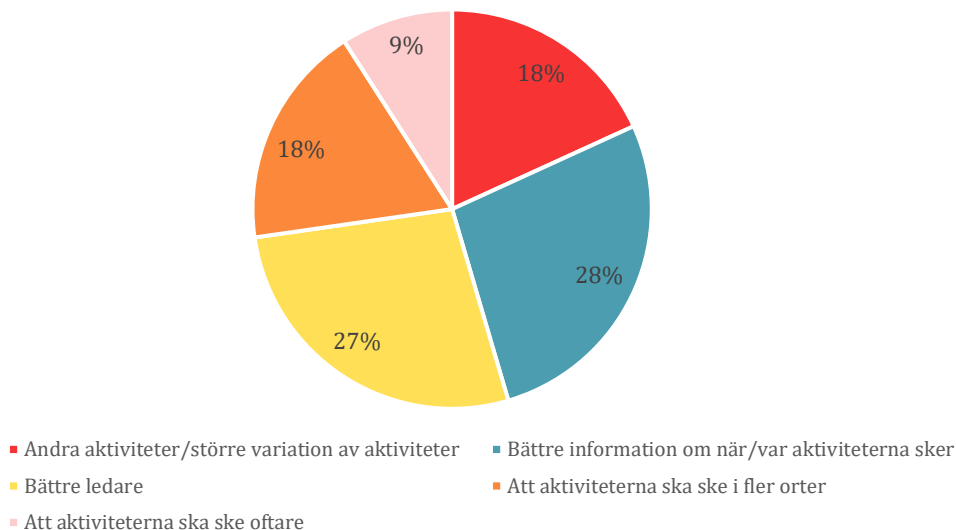

Diagram 40

Diagram 40 redogör för hur eleverna ser att Aktivt Lov kan förbättras. Flest elever anser att Aktivt Lov kan förbättras genom att tilldelas bättre information om när/var aktiviteterna sker. Många elever ansåg även att Aktivt Lov kan förbättras genom att ha bättre ledare för aktiviteterna. Alternativen *andra aktiviteter/större variation av aktiviteter* samt *att aktiviteterna sker i fler orter*, fick vardera 18% av svaren, medan 8% anser att aktiviteterna ska ske oftare.

Finns det något med Aktivit Lov som du tycker är särskilt positivt?

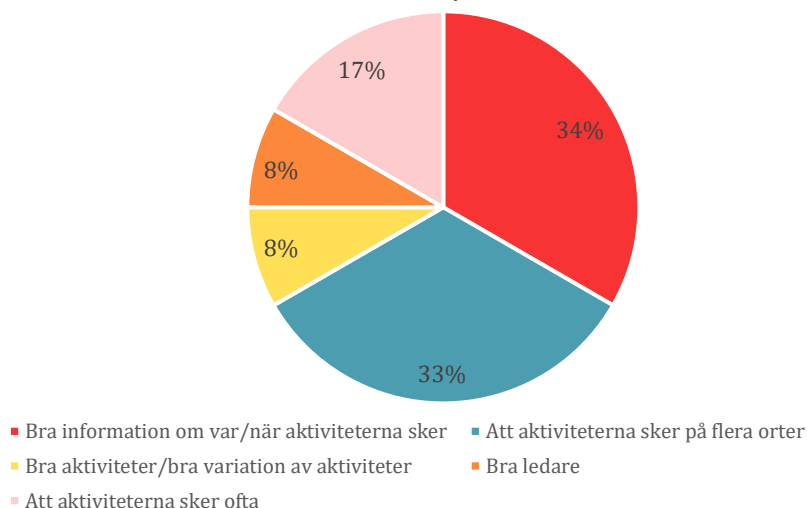

Diagram 41

Diagram 41 visar vad eleverna anser är särskilt positivt med Aktivt Lov. Flest elever anser att det som är särskilt positivt är att de får bra information om var/när aktiviteterna sker samt att aktiviteterna sker på flera orter. 17% anser

att det är särskilt positivt att aktiviteterna sker ofta, och alternativen *bra ledare* samt *bra aktiviteter/bra variation av aktiviteter* fick vardera 8% av svaren.

4.5 Enkät svar - elever som ej deltar i Aktivt lov

De elever som känner till Aktivt Lov men som inte deltar i de aktiviteter som Aktivt Lov anordnar fick svara på frågor om varför de inte deltar och om de skulle delta ifall någon förutsättning skulle förändras.

Varför deltar du inte i Aktivt Lovs aktiviteter?

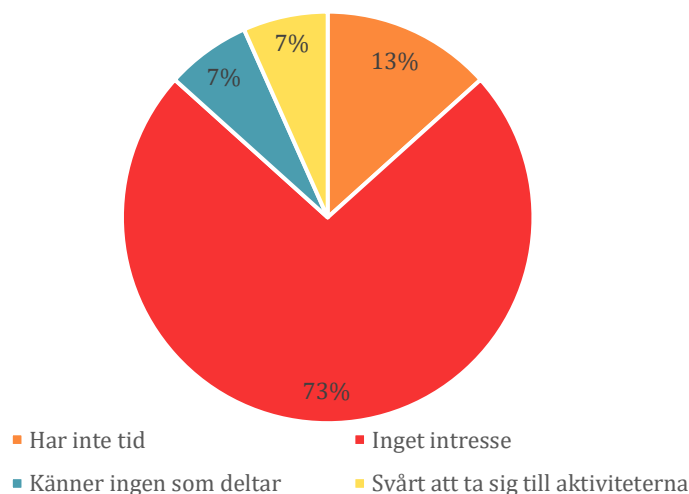

Diagram 42

Diagram 42 redogör för varför elever inte deltar i Aktivt lov. En stor majoritet på 73% svarade att de inte har något intresse för att delta. 13% att de inte har tid, 7% att de inte känner någon som deltar, och 7% svarade att det är svårt att ta sig till aktiviteterna.

Vad skulle få dig att delta i Aktivt Lov?

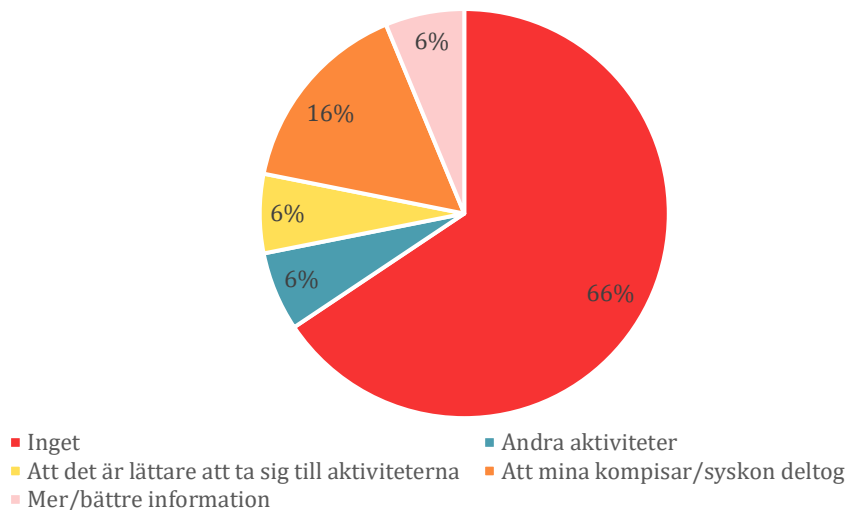

Diagram 43

Diagram 43 redogör för vad som skulle få elever som inte deltar i Aktivt lov att delta. En majoritet på 66% svarade att det inte fanns någonting som skulle kunna få den att delta i aktiviteterna. 16% svarade att de skulle kunna tänka sig delta i aktiviteterna om deras kompisar eller syskon deltog. Alternativen *mer/bättre information om aktiviteterna*, *andra aktiviteter* samt *att det är lättare att ta sig till aktiviteterna*, fick vardera 6%. Svaren skilde sig inte nämnvärt mellan tjejer och killar.

5. Teoriavsnitt

Insatsen med Aktivt syftar till att minska brottsligheten i kommunen, framför allt den som berör skadegörelse, och därtill stärka tryggheten. För att ge en teoretisk grund till den insats som Lessebo kommun har arbetat med, tillhandahåller följande avsnitt forskning om såväl brottslighet och kriminalitet, som trygghet och arbetet med att skapa trygga platser.

5.1 Brottslighet och uppkomsten av brott

Rutinaktivitetsteorin är en modell som förklarar förekomsten av brott. Modellen tar avstamp från att tre förutsättningar är nödvändiga för att ett brott uppkommer. De tre förutsättningarna är: en eller flera motiverade gärningsmän, ett eftertraktat objekt eller mål, avsaknad av kapabla väktare eller personers möjlighet att ha insyn av en plats. Ur detta perspektiv spelar både gärningsmannens och brottsoffrets vardagliga levnadsmönster en avgörande roll (Lab Steven, 2016).

Otrygghet i ett samhälle är starkt kopplat till kriminalitet. Platser som av människor upplevs vara utsatta för brott, tenderar till att även skapa en upplevd otrygghet. Broken Window-teorin ämnar åt att förklara uppkomsten av återkommande brottslighet på en plats. Som namnet antyder bygger teorin på att ett trasigt fönster som inte lagas sänder ut signaler om att ingen bryr sig om området och dess utveckling. Detta kan ge upphov till att den sociala kontrollen minskar och otryggheten ökar. När ett områdes sociala kontroll minskar ökar risken att fler fönster krossas, och känslan av att ingen bryr sig om området förstärks. Det finns även en risk att grövre kriminalitet får fäste om den sociala kontrollen och tillsynen minskar. Resultatet av detta kan vara att invånare tenderar till att minska sin närvaro i det offentliga rummet eftersom de upplever att kriminaliteten är på uppgång (Wilsson et.al, 1982).

5.2 Otrygghet som begrepp

Begreppet otrygghet anspelar på en subjektiv känsla. Begreppet kan ses som en social konstruktion, vilket innebär att det inte är en plats/område i sig som av "naturliga" skäl är farlig, utan det är subjektiva känslor som individen skapar till platsen som får den att framkalla en känsla av otrygghet. Detta argument kan underbyggas av den diskrepans som finns mellan faktiska brott som sker i ett område och upplevd otrygghet. Teorin *Fear of Crime*, vilket ofta används synonymt till det svenska "känsla av otrygghet", härleder detta fenomen till ett antal faktorer, ett exempel är symboler av kriminalitet. Detta skulle kunna vara ungdomsgång som hänger i ett område, vandalism eller klotter som kan uppfattas som otryggt vilket leder till en högre risk att känna *Fear of Crime* (Farral et.al, 2009). Begreppet otrygghet har två dimensioner, dels en riskuppfattande aspekt, dels känslan som denna riskuppfattning förmedlar. Detta innebär att känslaspekten i begreppet skiljer sig från begreppet *säker*, som inte innefattar aspekten av känslor (Litzén, 2006; Bremberg & Löfvenius, 2018).

Tryggheten upplevs olika av olika grupper (BRÅ, 2019). En studie gjord av BRÅ (2021a) baserad på trygghetsmätningar påvisas hur könsidentitet har störst påverkan på känslan av trygghet. Risken att känna sig otrygg i sitt bostadsområde är nära dubbelt så stor för kvinnor, som för män. Risken ses även vara högre för de yngsta och äldsta åldersgrupperna, för utrikesfödda personer samt bland personer med två utrikesfödda föräldrar. Även bostadsområde har betydelse för den generella upplevelsen av otrygghet. Forskning visar även att risken för att känna sig otrygg är högre för de som bor i socioekonomiskt utsatta områden.

5.3 Insatser för att öka tryggheten

Forskning som gjorts inom brottsprevention visar på att en viktig faktor för att minska brott är partnerskap och samarbete mellan polis och andra samhälleliga aktörer. Detta kan dels leda till nya innovativa lösningar på problem, dels nya samarbetsätt gentemot den grupp man riktar sig till. De samarbeten som visat sig vara framgångsrika har gemensamt att de erbjuder ett brett utbud av aktiviteter, från sociala aktiviteter, stöd i jobbsökande och allmänt stöd gällande livssituation (Lab, 2016).

Ett exempel på sociala aktiviteter är idrottsaktiviteter. Studier visar hur brottsreducerande program genom idrottsliga aktiviteter kan ha olika effekter. Idrottsliga aktiviteter kan ha psykologiska effekter på individer som haft en kriminell bakgrund, men kan även ha en direkt effekt på brottsprevention. De psykologiska effekter som påvisats är reducering av antisocialt beteende, vilket i förlängningen ger fog för att anta att idrottslig aktivitet har en minskande effekt av våld hos individer. Studien visar att tillgängliggörandet av ledda aktiviteter verkar relationsbyggande mellan ledare och deltagare, vilket korrelerar med en minskning av brott (Jugl et.al 2021).

5.4 Pandemins effekter på brottsstatistik

Brottsstatistik för åren av Corona-pandemin kan vara påverkad av den förändring som skedde i samhället under perioden. En undersökning gjord av BRÅ (2021b) visar att olika områden av brottsmönster har förändrats under åren av pandemin. Ett exempel är att stölder från butiker, skolor, bilar och personer har minskat, där en möjlig förklaring är att butikshandeln minskade, att stöldligor hade svårare att ta sig ut ur landet, att skolor var stängda, och att färre människor vistades utanför hemmet. Skadegörelse har visats gå upp under pandemin. Enligt studien kan detta dock vara en effekt av att fler poliser kunnat omplaceras till administrativt arbete och därmed ha tid att registrera tidigare fall inte det tidigare inte funnits tid för.

6. Aktiv Lovs effekter

Följande avsnitt ämnat åt att besvara följande fyra av de fem frågor som satts upp för utvärderingen. Den femte frågan besvarad i utvärderingens nästkommande kapitel.

- Hur har kommunens arbete med Aktivt lov påverkat brottsutvecklingen?
- Har tryggheten bland invånarna i kommunen ökat sedan insats med aktivt lov införts?
- Är Aktivt lov en kostnadseffektiv satsning?
- Vilka riktade insatser finns för den äldre åldersgruppen som inte ingår i upptagningsområdet för Aktivt lov?

Avsnittet inleds med en analys av påverkan på brottslighet i kommunen. Därefter följer en analys av trygghetseffekterna, för att slutligen beakta effektiviteten av insatsen, samt vilka insatser som sker i kommunen. Frågan om hur insatsen kan utvecklas för att nå fler åldersgrupper besvaras i nästkommande kapitel.

6.1 Effekten på brottslighet

Det finns vissa svårigheter att med säkerhet fastställa vilka insatser som har gett vilka resultat på brottsutvecklingen, eftersom det sker många parallella processer i samhället som kan påverka. Trots detta visar denna utvärdering på att det finns goda belägg för att insatsen med Aktivt lov har haft en positiv inverkan på brottsligheten i kommunen.

Denna slutsats bygger på flera faktorer. Bland tjänstepersoner som varit involverade i arbetet med insatsen finns en gemensam uppfattning om att insatsen till viss del har gett den önskade effekten. Därtill syns evidens från insamlade data. Mellan åren 2019 – 2020 skedde en drastisk minskning av reparationskostnader av skadegörelse för Lessebohus, samt för samhällsbyggnadsförvaltningen.

Den totala anmälda brottsligheten i Lessebo kommun har varierat kraftigt mellan 1996 – 2020. Mellan 2018 och 2019 skedde en stor ökning, men sjönk drastiskt igen 2020. Det är framför allt stöld och rån, brott mot liv och hälsa, samt sexualbrott som under 2020 minskat. Antal anmälda skadegörelsebrott har ökat, trots detta har kostnaderna för reparationer av skadegörelse minskat. Detta innebär inte nödvändigtvis att antalet genomförda brott faktiskt ökat, men som förklarar av tjänstepersoner på Lessebo kommun, har anmälningegraden stigit, och det är därför inte tydligt om antalet brott har stigit eller ökat. Detta ger en möjlig förklaring till att fler anmälningar sker, utan att kostnaderna för skadegörelse har stigit. Det kan även bero på att de redovisade kostnaderna i denna studie enbart berör Lessebohus och Lessebo kommuns kostnader, och att antal anmälningar även kan beröra privat egendom.

Från sammanställningen syns även en tydlig trend av ökade anmälningar under sommarmånaderna juni – augusti, som sammanfaller med perioden då skolelever har sommarlov. Det sker en kraftig ökning av anmälningar mellan juni – augusti 2018 och juni – augusti 2019. Däremot är antalet anmälningar tydligt lägre juni – augusti 2020, än under sommarmånaderna tidigare år. Trots att anmälda brott är högre under juni – augusti 2020 än andra månader samma år har det mellan 2019 och 2020 skett en tydlig förändring. Framför allt har denna förändring berört en kraftig minskning av anmälda sexualbrott och

stöld. Även på ortsnivå har det skett förändringar, där den anmälda skadegörelsen har minskar i Lessebo tätort, Skruv och Hovmantorp mellan 2019 – 2020. Samma trend ses även för trafikbrott.

Sammantaget är uppfattningen att insatsen med Aktivt lov har haft en positiv påverkan på den anmälda brottligheten i kommunen, även om det finns mindre variationer mellan såväl olika brottstyper som olika geografiska områden. Detta styrks ytterligare av att brottligheten har minskat under de månader som av tjänstepersoner upplevs som extra utsatta. Den primära faktorn till minskningen av skadegörelse kan antas bero på att insatsen på ett effektivt sätt tar bort en av de tre faktorerna som krävs för att brott ska ske enligt rutinaktivitetsteorin, nämligen den motiverade gärningspersonen.

6.2 Effekter på tryggheten

Generellt kan otryggheten i kommunen ses öka över tid, men med variationer mellan olika åldersgrupper, orter, och olika typer av otrygghet. Bland annat ses det att gruppen unga vuxnas (20 – 29) oro för att utsättas, samt den faktiska utsattheten för brott sjunker. Kosta och Skruv ser sammantaget minskade problem med otrygghet.

Otryggheten kommer till uttryck på olika sätt i kommunens fyra tätorter. Sammantaget minskar otryggheten i Kosta och Skruv sedan 2019 respektive 2020, med mindre variationer beroende på vilken typ av otrygghet som studeras, medan problemen upplevs oförändrade i Hovmantorp och Lessebo tätort. Mindre variation syns dock, exempelvis sjunker oron för att utsättas för brott i Lessebo tätort, och upplevelser av utomhusstörningar ökar i Kosta.

Trots att den generella otryggheten har ökat över kommunen, finns det kategori som generellt har sjunkit bland olika åldersgrupper, nämligen utsattheten för brott. Även upplevelsen av utomhusstörningar har sjunkit bland ungdomar (16 – 19 år).

Trots att otryggheten i vissa avseenden har sjunkit i Lessebo kommun, har otryggheten generellt fortsatt att stiga. Detta påvisar att minskad brottlighet inte nödvändigtvis har skapat en större trygghet. För att tryggheten på en plats ska stärkas, kan det krävas särskilda insatser riktade mot just detta. Trots att Aktivt lov arbetat med att minska brottlighet, har arbetet i mindre utsträckning arbetat med direkta insatser riktade mot hela befolkningens upplevelse av trygghet på offentliga platser i kommunen.

Utifrån denna studie kan slutsatsen dras att insatsen haft en mindre påverkan på den generella upplevelsen av trygghet i kommunen kopplat till rubriker som insatsen ämnat åt att adressera, däribland brottsutsatthet och störningar i utomhusmiljön. Positiva effekter syns på såväl de åldersgrupper som insatsen riktar sig mot, som mot vilken typ av brott insatsen syftar till att minska. Trygghetsmätningarna visar att otryggheten i några av kommunens orter sammantaget har minskat.

Det bör dock beaktas att ökad trygghet kan ske med en viss fördröjning efter att en insats har genomförts, och att de verkliga effekterna på tryggheten från

insatsen Aktivt lov kan komma senare. Det kan även krävas särskilda riktade insatser för att öka den subjektiva känslan av trygghet i den offentliga miljön.

6.3 Är aktivt lov en kostnadseffektiv satsning?

Utifrån en ekonomisk sammanställning av kostnader kopplade till skadegörelse och störningar i utomhusmiljöer kan det konstateras att utgifterna har minskat efter att insatsen med Aktivt lov initierades. Detta står i kontrast till den nationella trenden som funnits under åren av Corona-pandemin, där det nationellt skedde en ökning av brottsrubriker så som skadegörelse.

Kostnaderna för insatsen består till största del av personalkostnader, vilket är betydligt lägre än kostnader kopplade till skadegörelse, reparationer och uttryckningar.

Det kan därför konstateras att insatsen med stor säkerhet har varit en kostnadseffektiv insats.

6.4 Vilka riktade insatser finns för den äldre åldersgruppen som inte ingår i upptagningsområdet för Aktivt lov?

Lessebo kommuns arbete med att skapa en aktiv fritid för barn och unga i kommunen har intensifierats under de senaste åren, eftersom kommunen sett att många barn och unga saknar tillgång till fritidsgårdar för en meningsfull fritid. Arbetet har varit en dynamisk process, och har utformats och förändrats ständigt. Målgruppen har inte varit tydligt avgränsad, utan har initialt varit de barn och unga som vill delta. Genom intervjuer har det tydliggjorts att det ibland har varit små barn som deltagit, och andra gånger elever som går i högstadiet eller något äldre. Att därför specificera vilka grupper som inte ingår i upptagningsområdet för Aktivt lov har därför varit svårt, och frågan har kommit att breddas under utvärderingens gång till att handla om olika målgrupper, inte enbart åldersgrupper. Utvärderingen visar på att många insatser har initierats för att involvera olika grupper i fritidsaktiviteter, bland annat riktade specifikt mot tjejer.

Insatser med drivs av kommunen med tydligare riktade målgrupper sammanfattas nedan, för att ge en bild om insatser som sker parallellt med Aktivt lov.

- Under tiden för utvärderingen har en fritidsgård startat upp i Lessebo tätort. Fritidsgården vänder sig till alla barn och unga i kommunen, med särskilda aktiver för olika grupper, så som olika åldrar. På platsen kommer även tjejgrupper att finnas.
- Feriejobb för ungdomar 16 – 18 år. Kommunen arbetar varje sommar med att ge ungdomar i gymnasiet möjlighet till arbete under sommaren. Sommaren 2020 deltog 150 ungdomar som fick jobb.
- Filmskola för unga tjejer. Denna insats riktades enbart till tjejer.

- Friluftslivets år under 2021. Flera insatser initierade för att uppmuntra kommuninvånare av alla åldrar att vistas i naturen och få ta del av friluftslivet på olika sätt. Målgruppen var alla invånare i kommunen.

7. Rekommendationer för det fortsatta brottsförebyggande arbetet

Följande avsnitt ger rekommendationer för hur arbetet med Aktivt lov samt Lessebo kommuns trygghetsarbete kan vidareutvecklas. Utvärderingens femte fråga besvaras även i denna del.

- Hur kan man involvera och nå ut till flera åldersgrupper i Lessebo kommun

Rekommendationen delas in i tre teman: Arbete med att nå fler grupper, riktade insatser för stärkt trygghet, samt organisatorisk.

7.1 Nå fler målgrupper

Insatsen är idag utformad för att möjliggöra deltagande för ett stort antal elever, bland annat genom att vara gratis, mobil och flexibel med vilka aktiviteter som genomförs. Detta är för många barn och unga grundläggande för att de ska kunna delta, och utvärderingen visar på vikten av denna struktur. Idag deltar såväl olika åldersgrupper, som tjejer och killar. Följande avsnitt redogör för hur allt fler grupper kan delta i instansen.

Det finns ett behov av att öka medvetenheten och kunskapen om att Aktivt lov finns. Enkätstudien visar på att två tredjedelar av de tillfrågade eleverna inte känner till insatsen. Genom intervjuer med tjänstepersoner fås även kunskap om att fler killar än tjejer deltar i aktiviteterna. För att bemöta dessa skillnader sker många insatser riktade specifikt mot tjejer, så som olika kulturaktiviteter. Trots detta finns ett tydligt behov av att fler tjejer känner till och vill delta i just insatsen med Aktivt lov. Det finns även ett behov av att tydligare definiera åldersgrupper, för att skapa större vilja att delta. Genom följande rekommendationer är syftet att belysa hur Aktivt lov kan utvecklas för att locka såväl fler åldersgrupper, som andra grupper.

Urban Utveckling föreslår:

- **Bredda formerna för informationsspridning.** Olika individer tar till sig information på olika sätt. Utvärderingen visar på att nuvarande informationsspridningen av aktiviteterna är väldigt uppskattad, men något som även många elever anser skulle kunna utvecklas. Formerna för detta kan utforskas i dialog med ungdomarna, för att ge dem möjlighet att påverka hur information sprids. Dialog bör ske med elever i gymnasiet, tjejer och killar, och även utifrån de olika orterna.
- **Riktat relationsbyggande med olika grupper.** Fritidsledarna har idag ett stort fokus på att bygga relation med ungdomar i högstadiet, något utvärderingen visar på är fortsatt viktigt att arbeta med. Relationsbygget sker med alla elever, men där det kan krävas ett särskilt fokus på att bygga relation med just tjejer. Detta kan göras

genom de redan pågående riktade insatserna riktade mot tjejer som sker i kommunen. Även ett riktat arbete med äldre ungdomar kan ske genom att tidigt skapa en relation till elever i högstadiet och att bibehålla relationen när ungdomarna blir äldre.

- **Särskilda dagar för olika åldersgrupper.** Utvärderingen visar på en utmaning med att ha flera olika åldersgrupper som deltar vid samma tillfälle. Vid de tillfällen när både unga barn och ungdomar har deltagit, har intresset att delta hos de äldre barnen varit mindre. Genom att ha dagar särskilt riktade till äldre ungdomar, och andra dagar riktade mot yngre, möjliggörs för att en större bredd av åldrar ska kunna delta. Detta skulle även tydliggöra vilka åldersgrupper som insatsen faktiskt riktar sig till, något som idag inte är tydligt.
- **Kombinera ortsbaserade aktiviteter med kommunövergripande aktiviteter.** Det ortsnära arbetet är viktigt för att möjliggöra för individer att delta i aktiviteterna. Det är därtill viktigt att skapa utrymme för olika grupper att mötas och lära känna varandra, något som kan vara svårt när det bara är individer från den specifika orten som deltar. Urban Utveckling förslår därför att de ortsbaserade aktiviteterna kombineras med aktiviteter som är kommunövergripande, så som gemensamma turneringar.
- **Kombinera flexibla och deltagardriva aktiviteter med förbestämda aktiviteter.** Aktiviteterna som sker idag utformas av de som deltar, vilket är ett väldigt flexibelt och effektivt arbets sätt. Detta är viktigt att behålla eftersom det skapar aktiviteter på deltagarnas villkor. Däremot kan det även skapa hinder för de ungdomar som inte finner dessa aktiviteter intressanta, och risken blir att det är samma grupp som återkommer till aktiviteterna. Förslagsvis kan flera olika grupper i förväg tillfrågas om aktiviteter de vill delta i, för att möjliggöra att fler grupper än de som deltar idag ska kunna påverka aktiviteterna som genomförs.
- **Fortsätta vara en mobil mötesplats.** Utvärderingen visar på att många ungdomar värderar närheten till aktiviteterna, och ses som en förutsättning för att kunna delta. Urban Utveckling vill därför belysa vikten av att Aktivets lov fortsätter finnas där ungdomarna finns.
- **Fortsätta uppföljningsarbetet.** Urban Utveckling vill belysa vikten av kontinuerligt arbeta med att följa upp de insatser som bedrivs, för att möjliggöra att insatsen ger större effekt.

7.2 Riktade insatser för stärkt trygghet

Som konstaterat har Aktivt lov haft en positiv effekt på brottsbilden i Lessebo kommun, men har däremot inte haft en tydlig effekt på den generella upplevda tryggheten bland befolkningen. Detta kan delvis bero på att stärkt trygghet sker med viss fördröjning. Det kan även krävas riktade insatser för att skapa trygghetsupplevelsen hos olika grupper. Från trygghetsmätningarna är det framför allt Lessebo Tätort som sticker ut vad gäller otrygghet. Otryggheten är primärt kopplat till såväl utemiljön som utomhusstörningar. Denna utvärdering har omfattat inventeringar av de brottsutsatta platserna, men för att ytterligare förstå hur tryggheten i utomhusmiljön kan stärkas, rekommenderar Urban Utveckling att en grundlig och utförlig trygghetsinventering genomförs, med fokus på hur platserna skulle kunna förändras för att skapa trygghet i det offentliga rummet.

7.3 Organisatoriskt

Utvärderingen visar på behovet av att vidareutveckla samverkan kring det organisatoriska arbetet med Aktivt lov, såväl andra insatser riktade mot unga i kommunen. Barn och ungdomar kommer i kontakt med flera olika delar av den kommunala verksamheten, så som skola och fritid, bibliotek, samt socialtjänsten, Polis, men även med insatser i civilsamhället, bland annat genom föreningslivet. Genom samverkan och gemensam dialog om utmaningar ges även utrymme för ett sammanhängande och brett arbete. Samverkan och gemensam dialog möjliggör för att i ett tidigt skede uppmärksamma grupperingar eller individer som riskerar att dras in i kriminalitet. Detta är något som även fritidsledarna har uppmärksammat skulle underlätta deras förebyggande arbete. Samverkan skapar även större utrymme för att arbeta förebyggande och långsiktig mot såväl brottslighet som trygghet i kommunen. Detta är även något som påvisats som viktigt i flertalet studier, där samverkan med Polis ses som särskilt viktigt.

8. Källor

Bremberg & Löfvenius (2018) *Tryggare tillsammans. Trygghet och kollektiv förmåga i Stockholm stad: Delrapport från kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm*. Stockholms stad.

BRÅ (2019). *Brå i debattartikel: Otryggheten delar landet*. <https://bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2019-12-27-bra-i-debattartikel-otryggheten-delar-landet.html> [2022-01-20]

BRÅ (2021a). *Kommunala variationer i risk för otrygghet*. <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2021-07-22-kommunala-variationer-i-risk-for-otrygghet.html?lang=sy>

BRÅ (2021b). *Pandemins inverkan på flödet i rättskedjan (Rapport 2021:4)*. https://bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa706ea0/1618469676339/2021_4_Pandemins_inverkan_pa_flodet_i_rattskedjan.pdf

BRÅ (2022a). *Statistik över anmälda brott*. <https://statistik.bra.se/solwebb/action/index>

BRÅ (2022b). *Situationell brottsprevention*. <https://bra.se/27080.html>

Delmos (2021a). *Statistiklabbet – Genomsnittlig bostadsarea per person (2020)*. <https://segregationsbarometern.delmos.se/labbet/#/statistiklabbet/map/?indicator=7&location=kommun-0761&bg=21-154&sweden=0>

Delmos (2021b). *Statistiklabbet – Andel unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) (2019)*. <https://segregationsbarometern.delmos.se/labbet/#/statistiklabbet/map/?indicator=17&location=kommun-0761&bg=0&sweden=0>

Ekonomifakta (2022). *Arbetslöshet (Arbetsförmedlingen)*. <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Nyckeltal-for-regioner/?var=17255>

Ferral, S. Jackson, J. Gray, E. (2009). *Social order and the fear of crime in contemporary times*. Oxford University press.

Jugl, I., Bender, D., & Lösel, F. (2021). *Do Sports Programs Prevent Crime and Reduce Reoffending? A Systematic Review and Meta-Analysis on the Effectiveness of Sports Programs*. *Journal of Quantitative Criminology*, 1–52. <https://doi-org.ezp.sub.su.se/10.1007/s10940-021-09536-3>

Litzen, S (2006). *Oro för brott i offentlig miljö*. Kriminologiska institutionen Stockholms universitet (Rapport 2006:1). https://www.criminology.su.se/polopoly_fs/1.326374.1490702386!/menu/standard/file/Oro%20f%C3%B6r%20brott%20i%20urban%20milj%C3%B6.pdf

SCB (2021). *Inrikes och utrikes födda efter region, ålder och kön. År 2000 – 2021*.

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101E/InrUtrFoddaRegAlKon/

Steven P. Lab. (2016). *Crime Prevention : Approaches, Practices, and Evaluations*: Vol. Ninth edition. Routledge.

Wilson, J. Kelling, G (1982). *The Police and Neighborhood Safety: Broken Windows*.